

ESPLANĀDES MITRĀJS – EKOSISTĒMA DABAI UN CILVĒKIEM
ESPLANADE WETLAND – ECOSYSTEM FOR NATURE AND PEOPLE
ESPLANADĒS ŠLAPŽEMĒS – EKOSISTEMA GAMTAI IR ŽMONĒMS

Esplanādes mitrājs ir unikāla vieta, kas nodrošina ne tikai patvērumu daudzām retām un aizsargājamām sugām, bet tā ir arī teritorija, kas vietējiem iedzīvotājiem nodrošina atpūtas, vides izziņas un citus ekosistēmu pakalpojumus. Vienkāršāk sakot – Esplanādes mitrājs ir vieta dabai un cilvēkiem. Tas viss ir šeit, Esplanādes mitrājā, pilsētas centrā. Kādam gandrīz pie namdurvīm, kādam 5-10 minūšu attālumā, bet tomēr – tepat un tagad. Nav daudz pilsētu Latvijā un pat ne Eiropā, kas var lepoties ar kaiju koloniju, purva bruņurupučiem, zilrīklītēm, mazajiem dumpjiem un citiem dzīvniekiem pilsētas centrā. Tas ir kā mikrorajons ar mājām, veikaliem, atpūtas vietām. Jo piedāvājums ir daudzveidīgāks – jo daudzveidīgāki tā iedzīvotāji. Esplanādes mitrāja jeb dabas mikrorajona piedāvājumu veido dīķis, niedrājs, zālājs, krūmājs un lielle koki. Taču katrā no šīm daļām ir vēl daudz citu nozīmīgu sastāvdaļu. Nozīmīgu dabai un mums!

Esplanade wetland is a unique place, ensuring not only shelter for many rare and protected species, but it is also territory, which ensures local people with recreation, environmental cognitive and ecosystem services. Simply put, the Esplanade wetland is a place for nature and people. It's all here, in the Esplanade wetland, in the city centre. For someone it is almost at the doorstep, for someone 5-10 minutes away, but still - here and now. There are not many cities in Latvia and not even in Europe that can be proud of black-headed gull colonies, European pond turtles, bluethroats, little bitterns and other animals in the city centre. It's like a neighbourhood with homes, shops, recreation areas. The more diverse the offer, the more diverse its inhabitants. The offer of the Esplanade wetland or nature district consists of a pond, a reed bed, a grassland, shrubs and large trees. However, there are many other important components in each of these parts, which are significant to nature and us!

Esplanadēs pelkē yra unikali vieta, kuri ne tik teikia prieglobstį daugeliui retų bei saugomų rūšių, bet ir teritorija, kuri suteikia vietas gyventojams poilsio, aplinkos pažinimo ir kitų ekosistemų paslaugų įvairovę. Paprasčiau tariant, Esplanadēs pelkē yra vieta gamtai ir žmonėms. Viskas yra čia, Esplanadēs pelkėje, miesto centre. Kažkam tai beveik prie pat namų, kažkam 5-10 minučių kelio, bet vis tiek - čia ir dabar. Latvijoje ir visoje Europoje nėra daug miestų, kurie galėtų didžiulis rudagalvių kirų kolonijomis, baliniais vėžliais, mėlyngurklėmis, mažaisiais baubliais ir kitais gyvūnais miesto centre. Tai tarsi kaimynystė su namais, parduotuvėmis, poilsio zonomis. Kuo didesnė aplinkos įvairovė, tuo įvairesni ir jos gyventojai. Esplanadēs šlapžemių ir jų apylinkių biotopų įvairovė tikrai nemaža: tvenkinys, nendrynai, pievos, krūmynai ir didelių medžių guotai. Taip pat kiekviename tokiame biotope yra daug kitų svarbių komponentų, kurie yra svarbūs ne tik gamtai, bet ir mums!

Dīķis / Pond / Kūdra

Ūdens ir dzīvības pamatā. Pat ja tas ir tikai dīķis. Esplanādes mitrāja “sirds” ir dīķis – tieši atklātie ūdens laukumi ir tie, kas piesaista šeit ūdensputnus – kaijas un pīles. Un jo šie laukumi ir lielāki vai vairāk, jo dīķis ir pievilcīgāks putniem. Ar laiku dīķim aizaugot, tā nozīmība putniem mazinās, taču ar cilvēka

līdzdalību – atjaunojot un paplašinot dīķu sistēmu, mitrāja nozīmi var atjaunot. Vai vari atrast vēl kādu Esplanādes mitrāja vēsturisko attēlu?

Water is the basis of life. Even if it's just a pond. The "heart" of the Esplanade Wetland is the pond – these are the open water areas that attract water birds here - gulls and ducks. The larger and more such areas, the more attractive the pond is to birds. As the pond overgrows, its importance for birds decreases, but with the participation of human - by restoring and expanding the pond system, the importance of the wetland can be restored. Can you find another historical image of the Esplanade wetland?

Vanduo yra gyvybės pagrindas. Net jei tai tik nedidutė kūdra. Kūdra yra Esplanadės pelkės "širdis". Čia vandens paukščius, ypač kirus ir antis, traukia atviros vandens zonos. Ir kuo didesnės ar daugiau šių "vandens veidrodžių", tuo patrauklesnis paukščiams vandens telkinys. Kūdrai užžėlus, jos svarba paukščiams mažėja. Tačiau žmogus gali atkurti ir praplėsti kūdrų sistemą, taip atkurdamas šlapžemių svarbą biologinei įvairovei. Ar galime rasti kitą istorinį atitikmenį Esplanadės pelkei?

Niedrājs / Reed bed / Nendrynai

Esplanādes mitrāja niedrājs ar vilkvālišu, grīšļu un kosu audzēm ir putnu ēdnīca un mājas. Siltais un seklais ūdens, aizvējš rada labus apstākļus dažādu kukaiņu, piemēram, viendienīšu, maksteņu un citu attīstībai ar kuriem dienas laikā barojas putni, bet naktīs – sikspārņi. Arī lielo ķīru, kas pavasarī un vasaras sākumā šeit ir skaļākā un pamanāmā putnu suga, nozīmīgu barības daļu veido tieši kukaiņi un to kāpuri. Daļa dziedātājputnu, piemēram, sisinātājķauķi un kāpelētājķauķi apdzīvo tieši niedrāju un ārpus tiem sastopami vien migrācijas laikā. Vai zini cik tūkstoši lielo ķīru pāru ir bijuši lielākajās Latvijas lielo ķīru kolonijās un kāpēc tās izzuda?

The reed beds of the Esplanade wetland with stands of bulrush, sedges and horsetails is a bird canteen and home. Warm and shallow water and leeward create good conditions for the development of various insects, such as mayflies, caddisflies and others, with which birds feed during the day, and bats at night. Insects and their larvae also make up a significant part of the food of the black-headed gull, which is the loudest and most noticeable bird species here in spring and early summer. Some songbirds, such as warblers, live directly in the reed bed and occur outside them only during migration. Do you know how many thousands of black-headed gull pairs have been in the largest black-headed gull colonies in Latvia and why they disappeared?

Esplanadės pelkės nendrynai su plačialapio švendro, viksvų bei asiūklių sąžalynais yra paukščių valgykla ir namai. Šiltas, seklaus vanduo ir užuovėja sukuria geras sąlygas įvairių vabzdžių, pvz., lašalų, apsiuvų ir kt., kuriais dieną maitinasi paukščiai o naktį šikšnosparniai, vystymuisi. Vabzdžiai ir jų lervos taip pat sudaro didelę rudagalvio kiro – garsiausiai klykaujančios ir pavasarį bei vasaros pradžioje labiausiai pastebimos paukščių rūšies - maisto raciono dalį. Kai kurie paukščiai giesmininkai, pvz., devynbalsės, gyvena nendryuose ir iš jų išskrenda tik migracijos metu. Ar žinote, kiek tūkstančių rudagalvių kirų porų buvo didžiausiose kirų kolonijose Latvijoje ir kodėl jos dingo?



Zālājs / Grassland/ Pievos

Zālāji ir viens no tiem biotopiem, kuru pastāvēšana un kvalitāte ir tieši atkarīga no cilvēka darbības – pļaušanas (ar nopļautā materiāla savākšanu) vai ganīšanas. Lai gan Esplanādes mitrāja zālājs ilgus gadus nav ticis apsaimniekots un daļēji jau aizaudzis ar krūmiem, tomēr tajā vēl aizvien var atrast gan zālājam parastākas graudzāles, gan retāk sastopamus augus, tai skaitā pat dažas orhideju sugas. Izcērtot krūmus un uzsākot zālāja apsaimniekošanu, ar laiku tajā parādīsies arvien vairāk augu sugu un līdz ar to arī kukaiņu, piemēram, tauriņu sugu. Vai zini cik daudz augu sugu var būt vienā laba zālāja kvadrātmetrā?

Grasslands are one of those habitats whose existence and quality directly depend on human activities - mowing (with collecting of cut material) or grazing. Although the Esplanade wetland grassland has not been managed for many years and is partially overgrown with shrubs, one can still find grasses, that are more common for the grassland, and also less common plants, including even some orchid species. Cutting of bushes and grassland management would increase appearance of more and more plant species over time, and thus also insect species such as butterflies. Do you know how many plant species can be found in one square meter of good grassland?

Pievos yra viena iš tų buveinių, kurių egzistavimas ir kokybė tiesiogiai priklauso nuo žmogaus veiklos - šienavimo (ir šieno sugrėbimo) ir/arba ganymo. Nors Esplanadės šlapžemių pievos daugelį metų nebuvo tvarkomos ir yra iš dalies apaugusios krūmais, vis dar galima rasti žolių rūšių, kurios yra labiau paplitusios pievose, taip pat retų augalų, įskaitant net kai kurias orchidėjų rūšis. Krūmų pjovimas ir pievų tvarkymas ilgainiui pridėtų prie augalų rūšių pasikeitimo, tai įtakotų ir vabzdžių rūšių, pvz., drugelių, įvairovės didėjimą. Ar žinote, kiek augalų rūšių galima rasti viename kvadratiniam metre natūralios pievos?

Krūmājs / Shrubs / Krūmynai

Krūmāji Latvijas ainavā šķiet parasta un daudziem neinteresanta ainavas sastāvdaļa. Tomēr attītoties lauksaimniecībai arī krūmāju platības Latvijā samazinās. Latvijā krūmājus veido galvenokārt viena vai vairākas no 20 Latvijā sastopamajām vītoli ģints sugām. Vītoli vēsturiski ir izmantoti tautas medicīnā, tai skaitā arī aspirīns sākotnēji tika iegūts no vītoli mizas. Savukārt klūdziņu grozi un citi pinumi bija un ir gandrīz katrā mājā. Ar lakstīgalas pilsētas centrā ir tieši tādēļ, ka šeit ir krūmāji. Tā kā vītoli zied agri pavasarī, pirms lapu plaukšanas, tie ir ļoti nozīmīgi nektāraugi. Cik dažādas vītoli un kārklū sugas Tu vari saskaitīt Esplanādes mitrājā?

Shrubs in the Latvian landscape seem to be a common and for many also uninteresting part of the landscape. However, with the development of agriculture, the area of shrubs in Latvia is also decreasing. In Latvia, shrubs consist mainly of one or more of the 20 species of the willow genus found in Latvia. Willows historically have been used in folk medicine, aspirin also was originally derived from willow bark. Wicker baskets and other wickerwork were and are used in almost every house. The nightingale

also lives in the city centre just because there are bushes. Since willows bloom in early spring, before the leaves bloom, they are very important nectar plants. How many different species of willow can you count in the Esplanade wetland?

Krūmynai Latvijas kraštovaizdyje atrodo dažna ir daudzeļiui neįdomi kraštovaizdžio dalis. Tačiau plėtojant žemės ūkį, krūmynų plotas Latvijoje mažėja. Latvijoje krūmynus daugiausia sudaro viena ar kelios iš daugiau kaip 20-ties Latvijoje augančių gluosnių genties rūšių. Gluosniai istoriškai buvo naudojami liaudies medicinoje (aspirinas taip pat buvo išskirtas iš gluosnio žievės). Pinti krepšiai ir kiti pinti dirbiniai buvo ir yra naudojami beveik kiekvienuose namuose. Lakštingala taip pat gyvena miesto centre tik todėl, kad čia yra krūmynų. Kadangi gluosniai žydi ankstyvą pavasarį, prieš lapų žydėjimą, jie yra labai svarbūs nektaringieji augalai. Kiek skirtingų gluosnių rūšių galite suskaičiuoti Esplanadės pelkėje?

Koku daugzveidība / Diversity of trees / Medžių įvairovė

Esplanadės mitrājā nav dižkoku vai citu vecu koku, taču koku sugu daudzveidība ir nozīmīga. Šeit augošās kļavas un liepas ir ļoti nozīmīgi nektāraugi – kļavas dod nektāru pavasarī, liepas – vasarā. Dažādas koku sugas dod iespēju uz tiem augt dažādiem ķērpjiem, sūnām, dzīvot un baroties dažādiem kukaiņiem un putniem. Jo vecāks ir koks, jo lielāka tā vērtība dabai. Un arī pilsētas ainava ir interesantāka, ja tajā ir dažādu formu un nokrāsu koki. Vai esi ievērojis, ka tad, kad visas dzeltenās rudens lapas jau ir nobirušas, vēl pēdējo košumu rudenim dod lapegles?

There are no secular trees or other old trees in the Esplanade wetland, but the diversity of tree species is significant. The maples and lindens growing here are very important nectar plants - maples give nectar in spring, lindens - in summer. Different tree species allow different lichens, mosses to grow on them, and different insects and birds to live and feed on them. The older the tree, the greater is its value to nature. And the urban landscape is also more interesting if it has trees of different shapes and shades. Have you noticed that when all the yellow autumn leaves have already fallen, the last brightness for autumn is given by larch?

Esplanadės pelkėje nėra paminklinių ar kitokių senų medžių, nežiūrint to, medžių rūšių įvairovė yra didelė. Čia augantys klevai ir liepos yra labai svarbūs nektaringieji augalai - klevai eikia nektarą pavasarį, liepos - vasarą. Skirtingos medžių rūšys sukuria substratus augti skirtingoms kerpių ir samanų rūšims, o skirtingų rūšių vabzdžiai bei paukščiai medžiuose gyvena bei maitinasi. Kuo senesnis medis, tuo didesnė jo gamtinė vertė. Įvairių formų ir atspalvių medžiai pajvairina miesto kraštovaizį. Ar pastebėjote, kad, kai nukrinta visi geltoni rudens lapai, paskutinius ryškius rudens tonus suteikia maumedis?

Nevėlamās sugas / Undesirable species / Nepageidaujamos rūšys

Lai gan sugu daudzveidība viens no ekosistēmas stabilitātes, nozīmības un interesantuma stūrakmeņiem, tomēr dažas augu un dzīvnieku sugas ainavā ir nevēlamas. Tās ir svešzemju sugas, no kurām dažas ir pat



invazīvas sugas un tās pamazām izkonkurē vietējās sugas un samazina sugu daudzveidību. Esplanādes mitrājā tā ir ošlapu kļava, kas spēj izkonkurēt gandrīz visas citas sugas un Amerikas ūdele, kas galvenokārt apdraud ūdensputnus un zivju resursus. Varbūt esi šeit pamanījis vēl kādu nevēlamu viesi?

Although species diversity is one of the cornerstones of ecosystem stability, importance and richness, some plant and animal species are undesirable in the landscape. These are alien species, some of which are even invasive species, and they gradually displace native species and reduce species diversity. In the Esplanade wetland, it is an ashleaf maple, which can displace almost all other species and the American mink, which mainly threatens water birds and fish resources. Maybe you have noticed another unwanted guest here?

Nors rūšių įvairovė yra vienas iš ekosistemų stabilumo, svarbos ir turtingumo esminių aspektų, kai kurios augalų ir gyvūnų rūšys yra nepageidaujamos kraštovaizdyje. Tai svetimžemės rūšys, dalis kurių yra invazinės. Šios rūšys iš ekosistemų palaiptiui išstumia vietines rūšis ir taip mažina rūšių įvairovę. Esplanadės pelkėje auga invazinis uosialapis klevas, kuris gali išstumti beveik visas kitas medžių bei krūmų rūšis. Kita rūšis - amerikinė audinė didžiausią grėsmę kelia vandens paukščiams bei žuvų ištekliams. Galbūt ir jūs pastebėjote kokį nors nepageidaujamą svečią?

SUGAS / SPECIES / RŪŠYS

Abinieki un rāpuļi / Varliagyviai ir ropliai / Amphibians and reptiles

Grass snake

Zalktis

Paprastasis žaltys

Natrix natrix

Kopumā parasta, taču nevienmērīgi sastopama suga. Pakausī virspusē parasti divi dzelteni, balti vai oranži plankumi, kas dažreiz saplūst. Vasarā biežāk uzturas ūdenstilpņu krastos, kur medī savus galvenos barības objektus – vardes, pavasarī un rudenī klejo plašākā teritorijā. Bieži uzturas cilvēka mītņu tuvumā, paņemot rokās izdala anālā dziedzera sekrētu ar nepatīkamu smaku, daļa īpatņu briesmu brīdī izliekas par beigtu; nav indīgs, parasti nekož.

Generally common but unevenly occurring species. Two yellow, white or orange spots, which sometimes converge, are usually located on the occipital surface. In summer, they more often stay on the shores of water bodies, where they hunt their main food objects - frogs, in spring and autumn they roam in a wider area. Often staying close to human habitation, when taken in hands they discharge the secretion of the anal gland with an unpleasant odour, some individuals pretend to be dead at the moment of danger; not poisonous, usually do not bite.

Plačiau paplitusi, tačiau netolygiai pasitaikanti roplių rūšis. Skiriamasis požymis - dvi geltonos, baltos arba oranžinės dėmės pakaušio srityje; jos kartais susilieja. Vasarą žalčiai dažniau sutinkami vandens telkinių pakrantėse, kur medžioja savo pagrindinį grobį - varles, o pavasarį ir rudenį jie šliaužioja platesnėje vietovėje. Dažnai būna arti žmogaus gyvenamosios vietos. Paimti į rankas, jie išleidžia nemalonus kvapo analinės liaukos sekretą; kai kurie individai, pajutę pavojų, apsimeta negyvais. Žaltys paprastai nekanda, skirtingai nuo gyvačių, neturi nuodingų liaukų.

Common spadefoot

Varžkrupis

Česnakė

Pelobates fuscus

Samērā reta suga, kas biežāk sastopama Latvijas austrumdaļā. Apdzīvo atklātus un daļēji slēgtus biotopus un kultūrainavas ar vieglu augsni, kurā ierokas. Virspusē aktīvs ar tumsas iestāšanos. Vienīgais Latvijas abinieks ar vertikālu acs zīlīti. Vairošanās ūdenstilpes nelielas, tajās atrodams aprīļa beigās – maija pirmajā pusē. Riesta sauciens kluss, dzied zem ūdens. Barībā nelieli sauszemes bezmugurkaulnieki.

Relatively rare species, more common in the eastern part of Latvia. It inhabits open and semi-enclosed habitats and cultivated landscapes with light soil, in which it digs in. It becomes active on the surface when it gets darker. The only Latvian amphibian with a vertical pupil. Reproductive water bodies are small, it can found in them in late April - first half of May. The mating call is quiet, sings underwater. Small terrestrial invertebrates in the feed.

Santykinai reta rūšis, labiau paplitusi rytinėje Latvijos dalyje, dažniau aptinkama ten, kur vyrauja lengvi dirvožemiai. Dėl gana slapto gyvenimo būdo, duomenys apie rūšies paplitimą Lietuvoje nėra išsamūs. Gyvena atvirose buveinėse ar po daline priedanga ir dirbamuose lengvo dirvožemio laukuose, kur išsikasa urvus. Aktyvios tamsiuoju paros metu. Vienintelis mūsų kraštų varliagyvis, turintis vertikalius akių vyzdžius (panašiai, kaip kačių šeimos plėšrūnai). Dauginasi mažuose vandens telkiniuose, ten jas galima rasti balandžio pabaigoje - pirmoje gegužės pusėje. Poravimosi šauksmas yra tylus, kurkia po vandeniu. Minta mažais sausumos bestuburiais.

Green toad

Zaļais krupis

Žalioji rupūžė

Bufo viridis

Latvijā reta suga, kas biežāk sastopama valsts austrumdaļā. Raksturīgs atklātiem vai daļēji atklātiem biotopiem un kultūrainavām. Izturīgs pret antropogēno ietekmi, bieži vairojas cilvēka izveidotos dīķos, dažreiz – strūklaku baseinos un būvbedrēs. Riesta saucieni dzirdami no aprīļa beigām līdz maija beigām, tie bieži tiek jaukti ar zemesvēža treļļiem. Barībā nelieli sauszemes bezmugurkaulnieki (vaboles, divspārņi, zirnekļi u.tml.).



Interreg
Latvija-Lietuva
European Regional Development Fund



A rare species in Latvia and Lithuania, which is more common in the eastern part of the Latvia. Distribution in Lithuania is dispersive. Protected species, included into the Red data book of Lithuania. Characteristic for open or semi-open habitats and cultural landscapes. Resistant to anthropogenic influences, often breeds in man-made ponds, sometimes in fountain pools and building pits. Mating calls are audible from the end of April to the end of May, they are often confused with **mole cricket** trills. Small terrestrial invertebrates (beetles, diptera, spiders, etc.) in the feed.

Reta rūšis Latvijoje ir Lietuvoje, kuri yra labiau paplitusi rytinėje Latvijos dalyje. Lietuvoje paplitimas dispersiškas. Saugoma rūšis įrašyta į Lietuvos Raudonąją knygą. Būdinga atviroms arba pusiau atviroms buveinėms ir kultūriniam kraštovaizdžiams. Atsparus antropogeniniam poveikiui, dažnai veisiasi dirbtiniuose vandens telkiniuose, tvenkiniuose, kūdrose, kartais fontanuose, baseinuose ar laikinose balose. Poravimosi balsai girdimi nuo balandžio pabaigos iki gegužės pabaigos, jie dažnai painiojami su kurklių trelėmis. Minta mažais sausumos bestuburiais (vabalais, dvisparniais, vorais ir t.t.).

European toad

Parastais krupis

Paprastoji rupūžė

Bufo bufo

Latvijā parasta suga. Apdzīvo daudzveidīgus vidēji mitrus biotopus un kultūrainavas, vairojas daudzveidīgās ūdenstilpēs, tai skaitā lielākos zivju dīķus, ūdenstilpēs uzturas aprīlī, atsevišķi īpatņi - maijā. Kurkuļiem raksturīga pulcēšanās lielās grupās. Barībā nelieli sauszemes bezmugurkaulnieki (kukaiņi, zirnekļi, gliemji, sliekas). Populācijas blīvums var būt samērā augsts, tādēļ samērā bieži sastopams visēdāju zīdītāju un putnu barībā.

Common species in Latvia and Lithuania. It inhabits diverse medium-humid habitats and cultural landscapes, breeds in diverse water bodies, including larger fish ponds, stays in water bodies in April, some individuals - in May. Gathering in large groups are characteristic for tadpoles. Small terrestrial invertebrates (insects, spiders, molluscs, earthworms) are in feed. Population density can be relatively high, making it relatively common in feed of omnivorous mammals and birds.

Varliagyvis plačiai paplitęs Latvijoje ir Lietuvoje. Gyvena įvairiose vidutinio drėgnumo buveinėse ir kultūrinuose kraštovaizdžiuose, veisiasi įvairiuose vandens telkiniuose, įskaitant didesnius žuvininkystės tvenkinius. Vandens telkiniuose aptinkama balandžio mėnesį, kai kurie individai – ir gegužės mėnesį. Būdingas susibūrimas į didesnes grupes. Rupūžių mitybos raciono pagrindas - maži sausumos bestuburiai (vabzdžiai, vorai, moliuskai, sliekai). Populiacijos tankis gali būti gana didelis, todėl rupūžės yra gana dažnas visaėdžių žinduolių ar paukščių grobis.

Edible frog species complex

Zaļās vārdes sugu komplekss

Žaliųjų varliū rūšių kompleksas

Pelophylax sp.

Pieder divas Latvijā parastas (dīķa varde – *P. lessonae*, zaļā varde – *P. esculentus*) un viena retāka (ezers varde – *P. ridibundus*) suga, kas savā starpā krustojas un veido jauktas populācijas. Uzturā pārsvarā ūdenstilpēs un to tiešā tuvumā, dažreiz – slapjos sauszemes biotopos. Vienīgie Latvijas abinieki ar ārējiem rezonatoriem, kas atrodas mutes kaktos un piepūšas kurkstēšanas laikā. Barojas pārsvarā ar piekrastes joslā dzīvojošiem nelieliem sauszemes bezmugurkaulniekiem (kukaiņi, to kāpuri, zirnekļi, gliemji). Vairojas maijā, lai gan tēviņu kurkstēšana dzirdama līdz pat rudenim. Nozīmīgs barības objekts daudziem zīdītājiem, putniem, rāpuļiem (zalkšiem).

Includes two species common in Latvia and Lithuania (pond frog - *P. lessonae*, green frog - *P. esculentus*) and one rarer (lake frog - *P. ridibundus*), which intersect with each other and form mixed populations. They live mainly in water bodies and in their immediate vicinity, sometimes in wet terrestrial habitats. The only Latvian amphibians with external resonators, which are located in the corners of the mouth and inflate during howling. It feeds mainly on small terrestrial invertebrates living in the coastal zone (insects, their larvae, spiders, slugs). They reproduce in May, although the croaking of males can be heard even until autumn. An important food object for many mammals, birds, reptiles (grass snakes).

Šis rūšiņu kompleksas apima divi Latvijā un Lietuvā paplitusie rūšiņi (mažoji kūdrinē varlē - *P. lessonae*, didžioji kūdrinē varlē - *P. esculentus*) un viena retāka rūšiņa (ežerīnē varlē - *P. ridibundus*), kurus krūžminasi tarpusavyje ir sudaro mišrias populācijas. Gyvena daugiausia vandens telkiniuose ir jų artimiausioje jų kaimynystėje, rečiau gali būti aptinkamos ir drėgnose sausumos buveinėse. Žaliosios varlės vieninteliai mūsų regiono varliagyviai su išoriniais rezonatoriais, kurie yra matomi burnos kampuose, ir patinams kvarkiant – išsipučia. Varlės daugiausia maitinasi pakrantės zonoje gyvenančiais mažais sausumos bestuburiais (vabzdžiais, jų lervomis, vorais, šliužais ir pan.). Dauginasi gegužės mėnesį, nors patinų kvarkimas gali būti girdimas net iki rudens. Svarbus maisto objektas daugeliui žinduolių, paukščių, roplių (pvz., žalčiams).

Augi / Augalai / Plants

Sedges

Grīšļi

Viksvos

Carex sp.

Grīšļi ir daudzgadīgi, retāk viengadīgi lakstaugi. Grīšļi ir izplatīti visā pasaulē un sastopami visās klimatiskajās zonās. Pasaulē zināmas vairāk nekā 5300 sugas. Vairums sugu ir samērā bieži sastopamas mitrās, atklātās vietās un ūdenstilpju piekrastēs. Grīšļi kalpo kā dzīvotne un barība daudziem dzīvniekiem, īpaši ūdensputniem. Daudzas grīšļu sugas kalpo kā pazemes ūdeņu dziļuma rādītājs. Tāpat kā vilkvāļītēs un niedres, arī grīšļi ir lieliski ūdens attīrītāji. Visiem lielajiem grīšļiem ir izturīga šķiedra, un tos var izmantot maisu, paklāju, matraču u.c. materiālu izgatavošanai.

Sedges are perennial, less often annual herbaceous plants. Sedges are widespread throughout the world and can be found in all climatic zones. More than 5300 species are known worldwide. Most species are relatively common in wet, open areas and on the shores of water bodies. Sedges serve as habitat and food for many animals, especially water birds. Many sedge species serve as an indicator of groundwater depth. Sedges are great water purifiers, just like bulrush and reeds. All large sedges have a durable fibre and they can be used for making bags, carpets, mattresses, and other materials.

Viksvos yra daugiamečiai, rečiau vienmečiai žoliniai augalai. Viksvos yra plačiai paplitusios visame pasaulyje ir gali būti randamos visose klimato zonose. Visame pasaulyje žinoma daugiau nei 5300 rūšių. Dauguma viksvų rūšių yra paplitusios drėgnose, atvirose vietose ir vandens telkinių pakrantėse. Viksvos sudaro buveines ir teikia maistą daugeliui gyvūnų, ypač vandens paukščiams. Daugelis viksvų rūšių yra aukšto gruntinio vandens gylio indikatoriai. Viksvos, kaip ir kiti vandens augalai, pvz., nendrės ar plačialapis švendras, yra puikus vandens biofiltras. Visos stambiosios viksvų rūšys turi patvarų pluoštą ir gali būti naudojamos maišeliams, kilimams, čiužiniams ir kitoms medžiagoms pinti.

Ashleaf maple

Ošlapu kļava

Uosialapis klevas

Acer negundo

Ošlapu kļava Latvijā nav vietējā suga, tā kā krāšņumaugs no Ziemeļamerikas, kur tā aug savvaļā, ievesta 19.gs. sākumā. Pirmie mēģinājumi ieaudzēt Latvijā bija neveiksmīgi, jo jaunie koki izsala. Lai gan Latvijā ošlapu kļava apstādījumos iedzīvojās vien 20. gs. sākumā, mūsdienās tā jau ir izplatījusies visā Latvijā, īpaši Rīgas un Daugavpils apkārtnē. Lielākos daudzumos šī suga savairojas ruderalās un cilvēku pamestās vietās, taču bieži mēdz būt sastopama arī dabiskos biotopos. Savairojoties masveidā, šī suga spēcīgi izmaina dabiskos biotopus un izspiež daudzas vietējās augu sugas no to dabiskajām dzīvotnēm. Strauju ošlapu kļavas izplatīšanos ietekmēja šo augu biežā stādīšana apstādījumos un, tas, ka tās augļus viegli iznēsā vējš un ūdens. Upju ielejas ar tekošu ūdeni ir viens no efektīvākajiem izplatīšanās veidiem, sēklas ūdenī spēj izdzīvot līdz pat sešām nedēļām, un spēj dīgt vēl pirms nonākšanas uz sauszemes.

Ashleaf maple is not a native species, it was imported from North America, where it grows wild, as the ornamental plant in the beginning of the 19th century. The first attempts to plant it in Latvia were unsuccessful because the young trees were destroyed by frost. Although in Latvia ashleaf maple acclimatized in greenery only in the beginning of the 20th century, today it has already spread throughout Latvia, especially in the vicinity of Riga and Daugavpils. In increased numbers, this species breeds in ruderal and abandoned areas, but it may be often found also in natural habitats. With mass reproduction, this species strongly alters natural habitats and displaces many native plant species from their natural habitats. The rapid spread of ashleaf maple was influenced by the frequent planting of these plants in greenery and the fact that its fruit is easily carried away by wind and water. River valleys with running water are one of the most efficient ways of spreading, the seeds can survive in the water for up to six weeks, and can germinate even before reaching the land.



Uosialapis klevas Latvijoje ir Lietuvoje nėra vietinė rūšis, jis buvo atvežtas iš Šiaurės Amerikos, kur auga laukinis, kaip dekoratyvinis augalas XIX a. Pradžioje. Pirmieji bandymai jį sodinti Latvijoje buvo nesėkmingi, nes jaunas medžius sunaikino šaltis. Nors Latvijoje uosialapis klevas aklimatizuotas tik XX a. pradžioje, šiandien jis jau išplito visoje Latvijoje, ypač Rygos ir Daugpilio apylinkėse. Šis medis plinta ir visoje Lietuvoje. Ši rūšis masiškai plinta ruderalinėse ir apleistose vietovėse, tačiau dažnai ji randama ir natūraliose buveinėse. Greitai plėsdamas teritoriją, uosialapis klevas stipriai keičia natūralias buveines ir iš jų išstumia daugelį vietinių augalų rūšių. Greitą uosialapio klevo plitimą įtakojo dažnas šių augalų sodinimas ir tai, kad jo vaisius lengvai nuneša vėjas ir vanduo. Efektyviausiai rūšis plinta upių slėniuose, kur uosialapio klevo sėklas atplukdo upės tėkmė. Šios sėklos ne tik gali vandenyje išlikti gyvybingos iki šešių savaičių, bet ir sudygsa dar prieš pasiekdamos žemę.

Willows

Kārkli un vītoli

Karklai ir gluosniai

Salix sp.

Kārkli un vītoli ir divmāju augi, kam uz viena auga ir vīrišķie putekšņlapu, bet uz otra - sievišķie augļlapu ziedi. Vasarāļie koki tiek saukti par vītoliem, un krūmi, tiek saukti par kārkiem. Nav izvēlīgi augsnes ziņā, ātraudzīgi. Vītulus un kārklus izmanto dažādās tautsaimniecības nozarēs. No mizas iegūst dažādus organiskus savienojumus, piemēram, salicīnu, miecvielas, melnu krāsvielu u.c., agrāk ieguva arī salicilskābi, kura ietilpst dažādu pretsāpju līdzekļu, piemēram aspirīna, sastāvā. Kārkli bieži aug kā pioniersuga, kas pirmā ieviešas pamestajās teritorijās. Kārklū un vītolu zari ļoti labi apsākņojas, tāpēc tie bieži tiek izmantoti reljefa nostiprināšanā. Dārzu un parku stādījumos tiek kultivētas dekoratīvas vītolu sugas un šķirnes.

Willows are dioecious plants with male stamen flowers on one plant and female carpel flowers on the other. They are indiscriminate in terms of soil, fast-growing. Willows are used in various sectors of the economy. Various organic compounds are obtained from the bark, such as salicin, tannings, black dyes, etc. In the past, salicylic acid, which is part of various painkillers such as aspirin, has also been obtained. Willows often grow as a pioneer species, the first to spread into abandoned areas. Willow branches sprout very well, so they are often used to strengthen the terrain. Ornamental willow species and varieties are cultivated in garden and park plantings.

Gluosniai yra dvinamiai augalai kurių vyriškieji žiedynai, turintys tik kuokelius, auga ant vieno augalo, o moteriškieji, turintys piesteles, - ant kito. Jie yra nereiklūs dirvožemiui ir labai sparčiai auga. Gluosnis naudojamas įvairiuose ekonomikos sektoriuose. Iš žievės gaunami įvairūs organiniai junginiai, tokie kaip salicinas, pigmentai, juodi dažai ir kt. Iš gluosnių žievės buvo išgauta salicilo rūgštis, kuri yra įvairių skausmą malšinančių vaistų, tokių kaip aspirinas, dalis. Gluosnis dažnai auga kaip pionierinė rūšis, pirmoji išplintanti į apleistas vietas. Gluosnių šaknys labai plačiai užauga, todėl jos dažnai naudojamos kovai su dirvos erozija. Dekoratyvinės gluosnių rūšys ir veislės sodinamos soduose ir parkuose.

Bulrush

Platlapu vilkvālīte

Plačialapis švendras

Typha latifolia

Platlapu vilkvālītes ir daudzgadīgi, lieli (sasniedz pat 2.2 m augstumu) vilkvālīšu dzimtas lakstaugi, kas sastopami aizaugošās ezeru un upju krastmalās, diļkos, grāvjos, purvu apmalēs, bieži veidojot blīvas audzes. Visā pasaulē plaši izplatīta suga. Vilkvālītes sakneņi satur cieti, olbaltumvielas, kā arī miecvielas, cukuru, skābeņskābes kalciju, un augu taukus. Senajos laikos no tiem gatavoja miltus vai ēda ceptā veidā, pārtikā izmantoja arī jaunās vālītes, kas pēc garšas atgādina sparģeļus. Miltus no vilkvālītes sakneņiem sāka gatavot pirms 30 tūkstošiem gadu, daudz agrāk nekā no graudaugiem. No izzāvētiem un smalcinātiem vilkvālītes sakneņiem gatavoja kafijas aizstājēju. Vilkvālītes izmanto arī zemās kvalitātes papīra ražošanai.

Bulrushes are perennial, large (up to 2.2 m in height) herbaceous plants of the cattail family, which can be found on overgrown lake and river embankments, ponds, ditches, bog edges, often forming dense stands. The species is widespread throughout the world. Bulrush rhizomes contain starch, protein, as well as tannings, sugar, oxalic acid calcium and vegetable fats. In ancient times, people made flour from them or ate in a baked form, new cobs, which resemble asparagus in taste, were also used in food. Flour from bulrush rhizomes began to be made 30 thousand years ago, much earlier than from cereals. A coffee substitute was made from dried and chopped bulrush rhizomes. Bulrush is also used to produce low quality paper.

Plačialapī švendrai ir daugiamečīgai, lielai (līdz 2,2 m augstībai (stumbra un virs 3 m)) žolīgai švendrinī šķēmas aūgalai, kurībai ļoti bieži galīma rasti użžēlusībai ezeru bei upībai pakrantē, tvenkīnībai, grīvīnībai, pelkībai pakraščīnībai. Šī rūšībai bieži formūoja tankībai saūžalīnībai. Rūšībai ir ļoti bieži paplītusībai visā pasaulībai. Plačialapī švendrī šaknīastībīnībai ir krakmolo, baltīnībai, tanīnībai, cukraus, oksalo rūgštībai kalcīo ir aūgalīnībai rībalū. Senovēbai žmōnēbai īš jū gamīno mīltus arba valgē keptus šaknīastībīnībai. Maīstībai tāpat buvo naudojamos jaunos burbuoles, kurībai skōnībai pīnāšu ī šparagus. Mīltībai īš plačialapī švendrī šaknīastībīnībai buvo pradēti gamīnībai pīrēš 30 tūkstančībai metū, daūg anksčībai nei īš grūdū. Kavos pakaitalas buvo gamīnībai īš džīvīntū ir kapotū plačialapī švendrī šaknīastībīnībai. Plačialapī švendras tāpat naudojamos žemos kokybēbai popīerībai gamīnībai.

Northern red oak

Sarkanais ozols

Raudonasis āžuolas

Quercus rubra

Sarkanais ozols Latvijā nav vietējā suga - savvaļā tā aug Ziemeļamerikā. Eiropā ieviesta 18. gs. un ir naturalizējies lielākajā daļā Rietumeiropas un Centrāleiropas valstu. Latvijā sarkanais ozols var izaugt līdz 25 m garš, bet dabiskos apstākļos Ziemeļamerikas mežos šī suga var sasniegt pat 40 m garumu. Rudenī sarkanie ozoli ir īpaši skaisti - to lapas nokrāsojas sarkanas, tāpēc tos bieži izmanto apstādījumos. Pēdējos gados Latvijā novērota šīs sugas pāriešana savvaļā.

Northern red oak is not a native species - it grows wild in North America. Introduced in Europe in the 18th century and has naturalized in most Western and Central European countries. In Latvia, northern red oak can grow up to 25 m long, but in natural conditions in North American forests this species can reach up to 40 m in length. In autumn, northern red oaks are especially beautiful - their leaves turn red, so they are often used in greenery. In recent years, the migration of this species into the wild has been observed in Latvia.

Šiaurinis raudonasis ažuolas mūsu kraštuošē nēra vietinē rūšis – jis natūraliai auga Šiaurēs Amerikoje. Europoje introdukuotas XVIII amžiuje ir natūralizuotas daugelyje Vakarų ir Vidurio Europos šalių. Latvijoje šiaurinis raudonasis ažuolas gali išaugti iki 25 m aukščio, tačiau natūraliomis sąlygomis Šiaurės Amerikos miškuose ši rūšis gali siekti net iki 40 m. Rudenį šiauriniai raudonieji ažuolai yra ypač gražūs - jų lapai tampa raudoni, todėl jie dažnai naudojami apželdinimui. Pastaraisiais metais Latvijoje buvo pastebėta šios rūšies migracija į laukinę gamtą.

Russian dock

Blīvā skābene

Tankiažiedē rūgštnē

Rumex confertus

Blīvā skābene ir daudzgadīgs, 60–150 cm augsts, lielus cerus veidojošs augs ar resniem, zarainiem sakneņiem. Viens augs spēj saražot līdz par 4000 sēklām, kuras saglabā dīgtspēju vairākus gadus. Blīvā skābene ir svešzemju suga, kuras dabiskais izplatības areāls ir Eiropas dienvidaustrumos un Rietumāzijā. Centrālajā un Ziemeļeiropā blīvā skābene sāka izplatīties 19. gs. beigās, bet visstraujāk – no 20. gs. vidus. Latvijā suga pirmo reizi reģistrēta 1920. g. Tiek uzskatīts, ka suga nokļuvusi Latvijā nejauši. Blīvā skābene ārpus sākotnējā izplatības areāla ievazāta ar graudiem, graudzāļu sēklu materiālu no Krievijas, gan ievesta nejauši, attīstoties kravu transportam. Mūsdienās šī suga ir iedzīvojušās dabiskās vai daļēji dabiskās pļavās, kur nomāc vietējos, it īpaši zemos pļavu augus. Šī suga samazina pļavu saimniecisko vērtību, jo to neēd mājdzīvnieki. Suga spēj pielāgoties samērā daudzveidīgiem ekoloģiskajiem apstākļiem - tā sastopama gan dabiskajam areālam līdzīgos apstākļos mēreni mitros zālājos, gan rudērālos biotopos, ceļmalās un uz dzelzceļa malās stipri pārmainītās augtenēs.

Russian dock is a perennial, 60–150 cm tall plant forming big tillers and with thick, branched rhizomes. One plant can produce up to 4000 seeds, which retain germination for several years. Russian dock is an alien species with a natural range in south-eastern Europe and western Asia. In Central and Northern Europe, Russian dock began to spread at the end of the 19th century, but most rapidly since the beginning of the 20th century. The species was first registered in Latvia in 1920. It is considered that the species entered Latvia by accident. Outside the original range Russian dock was introduced with grains, grass seed material from Russia, and also imported accidentally during the development of freight transport. Nowadays this species inhabits natural or semi-natural meadows, where they suppress local, especially lowland meadow plants. This species reduces the economic value of meadows because they are not eaten by domestic animals. The species is able to adapt to relatively diverse ecological conditions - it can be

found both in conditions similar to the natural area in moderately moist grasslands, as well as in ruderal habitats, roadsides and on heavily altered sites on the railway edges.

Tankiažiedē rugštnē yra daugiametis, 60–150 cm aukščio augalas, išauginantis didelius lapus ir storus, šakotus šakniastiebius. Vienas augalas gali subrandinti iki 4000 sėklų, kurios keletą metų išlaiko daigumą. Tankiažiedē rugštnē yra invazinė rūšis, kurios natūralus arealas buvo pietryčių Europoje ir Vakarų Azijoje. Vidurio ir Šiaurės Europoje tankiažiedē rugštnē pradėjo plisti XIX a. pabaigoje, bet sparčiausiai plinta nuo 20-ojo amžiaus pradžios. Rūšis Latvijoje pirmą kartą buvo inventorizuota 1920 m. Manoma, kad rūšis atsitiktinai pateko į Latviją kartu su grūdais ar žolės sėklomis iš Rusijos, taip pat galėjo būti atsitiktinai atvežta kartu su kitais krovniais. Šiandien ši rūšis auga ir plinta natūraliose arba pusiau natūraliose pievose, kur užgožia vietinius, ypač užliejamų pievų augalus. Ši rūšis sumažina pievų pašarinę vertę, nes jų neėda naminiai gyvuliai. Rūšis plačios ekologinės amplitudės ir gali prisitaikyti prie gana skirtingų ekologinių sąlygų – šią rūšį galima rasti tiek natūraliose vidutiniškai drėgnose pievose, tiek ruderalinėse buveinėse, pakelėse ir pageležinkelėse.

Common reed

Parastā niedre

Paprastoji nendrė

Phragmites australis

Niedres ir gaismu mėiloši augi, kuri var sasnietg 2,5 m garumu, bet to saknes dziļumā stiepgjas līdz pat 1,5 m dziļumam. Suga sastopama slapjās vietās, galvenokārt ezeru un upju krastmalās, zemajos un pārejas purvos, mitrās un palieņu pļavās, kā arī grāvjos. Veido lielas audzes, kuras grūti ierobežot. Niedru daudzums stipri palielinās eutrofikācijas dēļ, jo augsne bagatinās ar slāpekli un fosforu. Ar ložņājošajiem sakneņiem (veģetatīvo dzinumu garums sasniedz 10–15 m) tās spēj strauji ieņemt jaunas platības. Niedru lauki ir viena no visefektīvākajām metodēm, kas tiek izmantota notekūdeņu attīrīšanas procesā. Niedres tiek plaši izmantotas arī kā celtniecības materiāls – no tām izgatavo ekskluzīvus jumtu segumus, kā arī izmanto ēku siltināšanai.

Reeds are light-loving plants that can reach a length of 2.5 m, but their roots reach a depth of up to 1.5 m. The species is found in wet places, mainly on the shores of lakes and rivers, in fens and transition mires, in wet and floodplain meadows, as well as in ditches. They form large stands that are difficult to control. The area of reeds increases sharply due to eutrophication, as the soil is enriched with nitrogen and phosphorus. They are able to quickly occupy new areas with spreading rhizomes (the length of vegetative shoots reaches 10-15 m). Reed fields are one of the most effective methods used in wastewater treatment. Reeds are also widely used as a construction material - they are used to make exclusive roof coverings, as well as for building insulation.

Nendrēs yra šviesamėgiai augalai, kurie gali siekti 2,5-4 m ilgį, jų šakniastiebiai pasiekia iki 1,5 m gylį. Rūšis randama drėgnose vietose, daugiausia ežerų ir upių pakrantėse, žemapelkėse bei tarpinio tipo pelkėse, drėgnose ir salpinėse pievose, taip pat grioviuose ar žemesnėse vietose, kur užsilauko vanduo. Sekliose eutrofinėse paežerėse auga plačiomis juostomis, kurias sunku kontroliuoti. Nendrynų plotas smarkiai padidėja dėl eutrofikacijos, kai vanduo bei dirvožemis būna praturtintas azotu bei fosforu. Gali

greitai plēstis ī naujas teritorijas, kuriose šakniastiebiai (vegetatyviniai ūgliai) gali pasiekti 10-15 m ilgį. Nendrių laukai, naudojami kaip biofiltraai, yra vienas efektyviausių biologinių nuotekų valymo metodų. Nendrės taip pat plačiai naudojamos kaip statybinė medžiaga - išskirtinems stogo dangoms gaminti, taip pat pastatų termoizoliacijai.

Cow Parsley

Meža suņburkšķis

Krūminis builis

Anthriscus sylvestris

Meža suņburkšķis ir liels (garums 70-150 cm) ķemurziežu dzimtas lakstaugs. Biotopu ziņā nav izvēlģgs, tas aug gandrģz visur, bieži veido lielas audzes un izspiež citas nekonkurentspējģgas sugas. Zied reizi 2. - 4. dzģves gadā, pēc ziedēšanas augs atmirst, bet sēklas saglabā dģgtspēju vienu gadu. Meža suņburkšķis ir slāpekli mģloša suga, kas labi izplatās auglģgās augsnēs un tādās vietās suga sāk dominēt. Kopš 20.g. beigām šis sugas izplatģba pastāvģgi palielinās. Pateicoties augstajam ēterisko eļļu saturam, suņburkšķim ir patģkami salds anģsa aromāts, jau kopš senajiem laikiem augu bieži izmanto kulinārijā. Suņburkšķus senāk izmantoja dzijas un audumu krāsošanai dzeltenā krāsā.

Cow parsley is a large (length 70-150 cm) herbaceous plant of umbellifers family. It is indiscriminate in terms of habitat, it grows almost everywhere, often forming large stands and displacing other uncompetitive species. It blooms once in the 2nd - 4th year of life, after flowering the plant dies, but the seeds retain germination for one year. Cow parsley is a nitrogen-loving species that spreads well in fertile soils and in such places the species begins to dominate. Since the end of the 20th century the distribution of this species is constantly increasing. Due to the high content of essential oils, cow parsley has a pleasantly sweet anise aroma, and since ancient times the plant is often used in cooking. Cow parsley earlier was used to dye yarns and fabrics in yellow.

Krūminis builis yra daugiametis, didelis (70-150 cm aukšcio) žolinis skėtinių šeimos augalas. Jis yra nereiklus buveinei - auga beveik visur, dažnai formuodamas didelius sąžalynus ir išstumdamas kitas mažiau konkurencingas rūšis. Jis žydi vieną kartą 2-4 gyvenimo metais, po žydėjimo augalas žūsta, tačiau sėklos išlaiko daigumą vienerius metus. Krūminis builis yra azotamėgė rūšis, kuri gerai plinta derlingose dirvose, kur ši rūšis pradeda dominuoti. Nuo XX a. pabaigos šios rūšies paplitimas vis auga. Dėl didelio eterinių aliejų kiekio krūminis builis turi maloniai saldų anyžių aromatą, todėl nuo seniausių laikų augalas dažnai naudojamas virtuvėje. Krūminis builis anksčiau buvo naudojamos siūlams ir audiniams dažyti geltona spalva.

Common Nettle

Lielā nātre

Didžioji dilgėlė

Urtica dioica

Lielā nātre ir daudzgadģgs, liels (garums 60-170 cm) nātru dzimtas lakstaugs. Bieži sastopama mitrās, barģbas vielām bagātās augsnēs, it ģpaši susinātās kūdras augsnēs, kas bagātģgas ar slāpekli. Lielajai nātrei

uz lapām un stublājiem ir dzeļmatiņi, kas, nonākot saskarē ar cilvēku vai citiem dzīvniekiem, injicē ādā histamīnu un citas ķīmiskas vielas, radot dedzinoši sāpīgas sajūtas. Šī iemesla dēļ svaigas nātres neēd dzīvnieki. Cilvēki šo sugu plaši izmanto kopš seniem laikiem - ar nātrēm var pērties uz pirts lāvas vai braucīt sāpošās locītavas un muguru. Nātres kairina, uzlabojas asinsrite, un sāpes mazinās. Lielo nātru jaunos dzimumus pavasarī lieto uzturā, lapās ir daudz olbaltumvielu, vitamīnu un minerālvielu, tā satur daudz C vitamīna, daudz olbaltumvielu, kālija, dzelzs un kalcija. Nātre jau kopš 16. gadsimta tiek minēta kā efektīvs līdzeklis brūču dzīšanai. Senāk, kad kokvilnas šķiedru Eiropā vēl neieveda, lielās nātres šķiedra tika izmantota virvju, audumu, tīklu un papīra ražošanai.

Common nettle is a perennial, large (length 60-170 cm) herbaceous plant of nettle family. It is common in moist, nutrient-rich soils, especially drained peat soils, which are rich in nitrogen. Common nettle has stinging hairs on the leaves and stems, which, when they come in contact with humans or other animals, inject histamine and other chemicals into the skin, causing a burning sensation. For this reason, animals do not eat fresh nettles. This species has been widely used by humans since ancient times - nettles can be used to steam and flap oneself on sauna bench or rub sore joints and back. Nettle irritates, improves blood circulation and reduces pain. Young shoots of common nettles are consumed in the spring, the leaves are rich in protein, vitamins and minerals, they contain a lot of vitamin C, protein, potassium, iron and calcium. Since the 16th century nettle has been mentioned as an effective wound healing treatment. In the past, when cotton fibre was not yet imported into Europe, nettle fibre was used to make ropes, fabrics, nets and paper.

Didžioji dilgėlė yra žolinis daugiametis, didelis (60-170 cm aukščio) dilgėlių šeimos augalas. Būdinga drėgnuose, maistingų medžiagų turtinguose dirvožemiuose, ypač nusaustose durpių dirvose, kuriose gausu azoto. Paprastos dilgėlės ant lapų ir stiebų turi daug dilginančių plaukelių, kurie, paliesi žmogaus ar gyvūno, į odą išvirkščia histamino ir kitų cheminių medžiagų, sukeldami deginimo pojūtį. Dėl šios priežasties gyvūnai nevalgo šviežių dilgėlių. Dilgėlę žmonės plačiai naudoja nuo seniausių laikų - dilgėlės gali būti naudojamos pirtyje, kaip vantos, jomis galima patrinti skaudančius sąnarius ar nugarą. Dilgėlė dirgina, gerina kraujotaką ir mažina skausmą. Pavasarį vartojami jauni didžiųjų dilgėlių ūgliai bei lapai, kurie turi daug baltymų, vitaminų ir mineralų, jose yra daug vitamino C, kalio, geležies ir kalcio. Nuo XVI a. dilgėlė minima kaip veiksminga žaizdų gydymo priemonė. Anksčiau, kai medvilnės pluoštas dar nebuvo importuojamas į Europą, dilgėlių pluoštas buvo naudojamas virvėms, lynams, audiniams, tinklams ir popieriui gaminti.

Great Willowherb
Pūkainā kazroze
Plaukuotoji ožkarožė
Epilobium hirsutum

Pūkainā kazroze ir daudzgadīgs, liels (garums 50 - 150 cm) naktssveču dzimtas lakstaugs. Suga bieži sastopama ūdenstilpju krastmalās, mitrās ieplakās, grāvjos, applūstošu pazeminājumu malās, purvos un mežos. Bieži veido monodominantās audzes un izspiež mazāk konkurentspējīgās sugas. 19.gs. sākumā suga tika ieviesta Ziemeļamerikā un Austrālijā, kur ātri izplatījās teritorijā un kļuva par invazīvu sugu.



Great willowherb is a perennial, large (length 50 - 150 cm) herbaceous plant of evening primrose family. The species is often found on the banks of water bodies, in wet lowlands, ditches, on the edges of flooding lowerings, in bogs and forests. They often form monodominant stands and displace less competitive species. In the beginning of the 19th century the species was introduced in North America and Australia, where it quickly spread over the area and became an invasive species.

Plaukuotoji ožkarozė yra daugiametis, aukštas (50 - 150 cm) žolinis nakvišinių šeimos augalas. Rūšis dažnai randama vandens telkinių pakrantėse, drėgnose žemumose, grioviuose, užliejamuose plotuose, pelkėse bei miškuose. Jie dažnai sudaro monodominantinius sąžalynus ir išstumia mažiau konkurencingas rūšis. XIX a. pradžioje rūšis buvo įveista Šiaurės Amerikoje ir Australijoje, kur ji greitai išplito visoje teritorijoje ir tapo invazine rūšimi.

Bezmugurkaulnieki / Bestuburiai / Invertebrates

Great diving beetle

Zeltmalu airvabole

Geltonkraštė dusia

Dytiscus marginalis

Sastopama dažāda veida ūdenstilpēs ar stāvošu vai lēni tekošu ūdeni, kur ir daudz barības objektu – sīku ūdens kukaiņu, zivju un varžu. Ķermeņa forma izstiepta, kas ļauj viegli pārvietoties ūdenī. Vabolēm ir stipras priekškājas un spēcīgi žokļi, medījuma satveršanai. Zeltmalu airvaboles labi lido, bet dara to reti, pamatā gadījumos, ja vides apstākļi ūdenstilpē kļūst nepiemēroti izdzīvošanai.

This species occurs in various types of water bodies with stagnant or slow-flowing water, where there are many food objects - small water insects, fish and frogs. The shape of the body is elongated, which allows easy movement in the water. Beetles have vigorous forefeet and strong jaws for catching game. Great diving beetles fly well, but they do it infrequently, mainly when environmental conditions in a body of water become unsuitable for survival.

Ši rūšis randama įvairių tipų stovinčio ar lėtai tekančio vandens telkiniuose, pasižyminčiuose turtinga mitybine baze - mažų vandens vabzdžių, žuvų ir varlių gausa. Dusios kūno forma yra pailga, o tai leidžia lengvai judėti vandenyje. Vabalai turi stiprias priekines kojeles ir galingus žandikaulius, skirtus sugriebti grobį. Geltonkraštė dūsia neblogai skraido, tačiau tai daro retai, daugiausia tada, kai aplinkos sąlygos vandens telkinyje tampa netinkamos gyventi.

Horse - leech

Parastā žokļdēle

Kumeldēle

Haemopsis sanguisuga

Latvijā ļoti bieži sastopama parastā jeb melnā žokļdēle, dēvēta arī par zirgu deli. Tā ir ļoti rijīga, pārtiek no sliekām, gliemjiem, kukaiņiem, var piesūkties arī cilvēkam, bet nespēj pārkost tā ādu. Samērā bieži

sastopama arī uz sauszemes, kur pārvietojas pa mitro augsni, pārmaiņus piestiprinoties ar pakaļējo un priekšējo piesūcekni. Dēles elpo caur ādu, tāpēc tai jābūt mitrai.

In Latvia, the horse - leech is very common. It is very voracious, feeds on earthworms, slugs, insects, can also stick to humans, but is unable to bite their skin. It also quite commonly occurs on land, where it moves on wet soil, alternately attaching with the rear and front suckers. The leeches breathe through the skin, so it must be moist.

Kumeldėlė yra labai dažna rūšis. Ši kraujasiurbė kirmėlė daugeliui kelia pasibjaurėjimą. Maitinasi sliiekais, šliužais, vabzdžiais, taip pat gali prisisiurbti ir prie žmonių, bet negali perkasti jų odos. Ji taip pat gana dažnai sutinkama sausumoje, kur juda šlapiu dirvos paviršiumi, pakaitomis prisisiurbdama prie žemės tai galiniu, tai priekiniu siurbtuku. Dėlės kvėpuoja per odą, todėl ji visa laiką turi būti drėgna.

European medicinal leech

Medicīnas dēle

Medicininė dėlė

Hirudo medicinalis

Hirudo medicinalis ir atrasta Ziemeļeiropā, no Īrijas rietumos, līdz Urālu kalniem austrumos un no Dienvidskandināvijas līdz valstīm, kas robežojas ar Vidusjūru. Tipisks dabiskais biotops ir eitrofi ezeri ar dūņainu substrātu, piekrastes veģetāciju un augstu ūdens temperatūru vasarā. Tam ir jābūt arī abinieku (varžu, krupju un tritonu) vairošanās vietai. Bieži tiek ziņots, ka Eiropas medicīniskās dēles barojas gandrīz tikai ar zīdītāju (liellopu, zirgu, briežu, cilvēku) asinīm, bet tie mēdz sūkt arī zivju, ūdensputnu un īpaši abinieku – gan pieaugušu īpatņu, gan kāpuru, asinis. Kurkuļi un jaunie tritoni ir īpaši svarīgi jaunām medicīniskajām dēlēm, kas pirmajās barošanās reizēs vēl nevar pārkost zīdītāju ādu. Pieaugušas medicīniskās dēles izlien no ūdens, lai izveidotu kokonu mitrā vietā, krastā tieši virs ūdens līnijas. Švammveidīgie kokoni tiek veidoti lielākoties jūlijā un augustā. Kopumā ir atzīts, ka medicīniskā dēle sasniedz pārošanās vecumu divu gadu laikā savvaļā, tomēr lēni augošas dēles var nobriest tikai ap trīs vai četrus gadu vecumu. Lielāko gada daļu, kad ūdens temperatūra ir zema, medicīniskās dēles ir miera stāvoklī ierakušās dūņās vai zem nogrimušiem objektiem dīķa malā. Līdz ko ūdens temperatūra paaugstinās, dēles ļoti reaģē uz ūdens kustībām, ko izraisa iespējamais saimnieks, un peld asins avota virzienā, atsaucoties uz zemas amplitūdas virsmas viļņiem.

Eiropas medicīniskā dēle ir viens no zināmākajiem dēļu apakšklases (Hirudinea) pārstāvjiem, jo tās jau izsenis izmantotas flebotomijā (asins nolaišanā). Lielos daudzumos medicīnas dēles tika iegūtas savvaļā 18. gadsimtā un 19. gadsimta sākumā, tādēļ šī laika perioda beigās daudzās valstīs tās jau bija reti sastopamas.

European medicinal leech was found in Northern Europe, from Ireland in the west to the Ural Mountains in the east, and from Southern Scandinavia to the countries bordering the Mediterranean. Protected species in Lithuania, enlisted into the Red Data Book. The typical natural habitat is an eutrophic lake with a muddy substratum, littoral vegetation, and a high summer temperature. It should also be a breeding site for amphibians (frogs, toads and newts). European medicinal leeches are often reported as feeding



almost exclusively on the blood of mammals (cattle, horses, deer, humans), but they will also suck the blood of fish, water birds, and especially amphibians, both the adults and their larvae. Tadpoles as well as juvenile newts are especially important for young medicinal leeches that are unable to pierce mammalian skin for the first feedings. Mature medicinal leeches leave the water to deposit their cocoons in a moist place just above the water line on the shore or bank. The spongy cocoons are laid chiefly in July and August. It is general agreed that medicinal leech take at least two years to reach the breeding stage in the wild, and slow-growing leeches may not breed until they are three or four years old. For a large part of the year when water temperatures are low, medicinal leeches are quiescent and remain buried in the mud or under submerged objects at the edge of the pond. As water temperature increases, the leeches become very responsive to water disturbance caused by a potential host, and swim towards the source of blood, responded to low-amplitude surface waves.

The European medicinal leech is one of the best-known members of the Hirudinea due to its use in phlebotomy (bloodletting). Large numbers of *H. medicinalis* were obtained from the wild in the 18th and early 19th centuries, and towards the end of this period, they were already scarce in many countries.

Medicininė dėlė paplitusi Šiaurės Europoje, nuo Airijos vakaruose iki Uralo kalnų rytuose ir nuo Pietų Skandinavijos iki šalių, besiribojančių su Viduržemio jūra. Lietuvoje saugoma, įrašyta į Raudonąją knygą. Tipiška natūrali jos buveinė yra eutrofinis ežeras ar kūdra su dumblingo dugno substratu, gausia litorine augmenija ir gerai išylančiu vandeniu vasarą. Tai taip pat vandens telkinyje turėtų būti maisto, pvz., varliagyvių (varlių, rupūžių ir tritonų).

Dažnai rašoma, kad medicininės dėlės minta beveik išimtinai žinduolių (galvijų, arklių, elnių, žmonių) krauju, tačiau jos taip pat sėkmingai siurbia žuvų, vandens paukščių, o ypač varliagyvių (tiek suaugusiųjų, tiek jų lervų) kraują. Buožgalviai bei tritonų jaunikliai yra ypač svarbūs medicininė dėlių jaunikliams, kurie negali prapjauti žinduolių odos pirmųjų maitinimūsi metu. Subrendusios medicininės dėlės iššliaužia iš vandens, kad padėtų kokonus drėgnoje vietoje ant kranto, virš vandens linijos. Kokonus deda liepos ir rugpjūčio mėnesiais. Nustatyta, kad optimaliomis sąlygomis gamtoje medicininė dėlė lytiškai subręsta mažiausiai per dvejus metus, o dėl maisto stygiaus lėtai augančios dėlės subręsta tik trejų ar net ketverių metų. Kol vandens temperatūra yra žema, medicininės dėlės yra neaktyvios ir tūno dumble arba po litoralėje panirusiais objektais (šakomis, akmenimis ir pan.). Šylant vandeniui, dėlės pradeda reaguoti į vandens virpesius, kuriuos sukelia potencialus grobis. Dėlės greitai plaukia link potencialios aukos, kurios judesiai vandens paviršiuje sukelia mažos amplitudės bangas.

Medicininė dėlė yra vienas iš geriausiai žinomų *Hirudinea* šeimos atstovų dėl jos pritaikymo medicinoje. Medicininė dėlė buvo gausiai aptinkama laukinėje gamtoje ir renkama medicinos tikslais XVIII a. ir XIX a. pradžioje, tačiau nuo XIX a. vidurio daugelyje šalių jų populiacija gerokai sumažėjo.

Common water-strider

Ūdensmērītājs

Kūdrinis čiuožikas

Gerris lacustris

Latvijā bieži sastopama suga, uzturas dažādos ūdeņos – dīķos, grāvjos un lēni tekošās ūdenstecēs. Barojas pārvietojoties pa ūdens virsmu, izmantojot pakaļkājas kā stūri. Ar priekšskājām blakts satver bojā gājušus vai uz ūdens virsmas nokļuvušus kukaiņus, to kāpurus, arī citus sīkus ūdensdzīvniekus, ar kuriem barojas. Rudenī pieaugušie īpatņi pamet ūdenstilpi, pārlidojot uz ziemošanas vietām. Pārziemo šķūņos, pagrabos, alās, dobumos u.tml. vietās.

The species is very common in Latvia and Lithuania, inhabits various waters - ponds, ditches and slow-flowing watercourses. It feeds as it moves across the water, using its hind legs as a corner. With its forefeet, the bug catches insects that have died or got on the surface of the water, their larvae, as well as other small aquatic animals and feed with them. In autumn, adults leave the water body and fly to hibernation sites. They overwinter in barns, basements, caves, cavities and other places.

Plačiai paplitusi rūšis, gyvena įvairiuose vandenyse – kūdrose, grioviuose ir lėtai tekančiuose vandentakiuose. Maitinasi, kai juda vandens paviršiumi, atsispirdamas užpakalinėmis kojomis. Savo kojelėmis čiuožikas gaudo vandens paviršiuje plūduriuojančius negyvus arba į vandenį įkritusius vabzdžius, jų lervas, taip pat kitus mažus vandens gyvūnus ir jais maitinasi. Rudenį suaugėliai palieka vandens telkinį ir skrenda į žiemos miego vietas. Jie žiemoja tvartuose, rūsiuose, urvuose, ertmėse ir kitose vietose.

Great pond snail

Lielais dīķgliemezis

Didžioji kūdrinukė

Lymnaea stagnalis

Ļoti plaši sastopama suga, kas apdzīvo dīķus, ezerus un lēni tekošus ūdeņus. Barojas ar trūdošām organiskajām vielām, mikroskopiskiem organismiem, kas nosēžas uz akmeņiem, ūdensaugiem un citām virsmām zem ūdens. Lielie dīķgliemeži ir hermafrodīti - katram indivīdam ir gan sievišķie, gan vīrišķie dzimumorgāni. Vairošanās procesā vienmēr notiek divu indivīdu kopulācija, kur tie apaugļo viens otru.

A very common species that inhabits ponds, lakes and slow-flowing waters. Feeds on decaying organic matter, microscopic organisms that settle on rocks, aquatic plants and other underwater surfaces. Great pond snails are hermaphrodites - each individual has both female and male genitals. In the process of reproduction, there is always a copulation of two individuals, where they fertilize each other.

Labai dažna rūšis, gyvenanti kūdrose, ežeruose ir lėtai tekančiuose vandenyse. Maitinasi yrančiomis organinėmis medžiagomis, mikroskopiniais organizmais, kurie nusėda ant akmenų, vandens augalų ir kitų povandeninių paviršių. Didžiosios kūdrinukės yra hermafroditai - kiekvienas individas turi tiek moteriškas, tiek ir vyriškas genitalijas. Tačiau reprodukcijos procese visada vyksta dviejų individų kopuliacija, kur jie apvaisina vienas kitą.



Four-spotted skimmer

Plankumainā spāre

Keturtaškē skētē

Libellula quadrimaculata

Plankumainā spāre jeb četrplankumu ceļotājspāre ir Latvijā ļoti bieži sastopama suga. Tās kāpuri attīstības divu gadu laikā un sastopami gandrīz jebkurā stāvošā vai lēni tekošā ūdenstilpē. Pieaugušie īpatņi barojas galvenokārt ar odiem, miģelēm un knišļiem, savukārt šīs sugas spāru kāpuri barojas galvenokārt ar citu ūdens kukaiņu kāpuriem un kurkuļiem. Sugai ir raksturīgas periodiskas masveida migrācijas.

Four-spotted skimmer is a very common species in Latvia and Lithuania. Its larvae develop within two years and occur in almost any stagnant or slow-flowing body of water. Adults feed mainly on mosquitoes, biting midges and black flies, while larvae of this skimmer species feed mainly on larvae of other water insects and tadpoles. Periodic mass migrations are characteristic to this species.

Keturtaškē skētē yra labai paplitusi rūšis Latvijoje ir Lietuvoje. Lervos randamos beveik visuose stovinčio ar lėtai tekančio vandens telkiniuose, jos išsivysto per dvejus metus. Suaugę individai daugiausia maitinasi uodais, musėmis bei kitais dvisparniais, o vandenyje besivystančios šios rūšies lervos daugiausia minta kitų vandens vabzdžių ir varliagyvių lervomis. Šiai rūšiai būdinga periodinė masinė migracija.

Large red damselfly

Ugunsspāre

Kruvinoji strēliukē

Pyrrhosoma nymphula

Ugunsspāres ir izplatītas gandrīz tikai Eiropā, atrodams arī dažās vietās Marokā, Tunisijā, Dienvidrietumāzijā. Plaši izplatīta un sastopama suga Eiropā. Plaši izplatīta Lietuvā. Šīs spāres dzīvo stāvošos un tekošos ūdeņos: nelielos dīķos, ezeros un aizsprostos, un reizēm lēni plūstošās upēs. Austrum un Ziemeļeiropā, arī Lietuvā un Latvijā retāk sastopamas stāvošos ūdeņos. Kāpurus var atrast, gan antropogēnos ūdeņos, gan arī dabiskos apstākļos. Kāpuru attīstība ilgst divus gadus. Kāpuri barojas ar ūdens kukaiņu kāpuriem, viensūņiem, virpotājiem vai maziem vēžveidīgajiem. Pieaugušos īpatņus var sastapt no aprīļa - maija līdz septembrim.

Pieaugušiem tēviņu īpatņiem ir sarkanas acis un melnas krūtis ar sarkanām plecu svītrām. Vēders ir sarkans ar melniem nelieliem gredzeniem un bronzas melnām joslām pakauša virzienā (7. – 9. segmenti). Kājas un spārnu laukumi (pterostigmas) abiem dzimumiem ir melni.

Large red damselfly is almost completely confined to Europe, also found in some sites in Marocco, Tunisia, South – West Asia. Widespread and common in Europe. Widespread in Lithuania. These damselflies inhabit in standing and running waters: small ponds, lakes and dikes, and occasionally slow-moving rivers. In eastern and northern Europe, also in Lithuania is less common in standing waters. The larvae can be found as in anthropogenic waters also in natural condition. Development of larvae takes two years. Larvae feed on aquatic insect larvae, protozoa, rotifers or small crustaceans. Adults can be found from April–May until September.

Mature males have red eyes and a black thorax with red shoulder stripes in mature specimen. Abdomen is red with black small rings and bronze-black bands towards the apex (segments 7-9). The legs and wing spots (pterostigma) are black in both sexes.

Kruvinosios strėliukės arealas beveik visiškai apsiriboja Europa, taip pat ji randama kai kuriose Maroko, Tuniso, Pietų - Vakarų Azijos vietose. Rūšis plačiai paplitusi Europoje bei Lietuvoje. Kruvinosios strėliukės gyvena stovinčiuose ir tekančiuose vandenyse: mažuose tvenkiniuose, ežeruose ir kanaluose, o kartais ir lėtai tekančiuose upėse. Rytų ir Šiaurės Europoje, taip pat Lietuvoje, rečiau pasitaiko stovinčiuose vandenyse. Lervos randamos dirbtiniuose, taip pat ir natūraliuose vandens telkiniuose. Lervų vystymasis trunka dvejus metus. Lervos maitinasi vandens vabzdžių lervomis, pirmuonimis ar mažais vėžiagyviais. Suaugusius individus galima pamatyti nuo balandžio-gegužės iki rugsėjo.

Subrendę patinai turi raudonas akis ir juodą krūtinę su raudonomis pečių juostelėmis. Pilvas yra raudonas su juodais mažais žiedais ir bronzinėmis-juodomis juostomis link viršūnės (segmentai 7-9). Abieju lyčių individai turi juodas dėmes (pterostigmas) ant kojų ir sparnų.

Azure damselfly
Gaišzilā krāšņspāre
Pasaginė strėliukė
Coenagrion puella

Gaišzilā krāšņspāre ir plaši izplatīta un ļoti bieži sastopama Eiropā un tās areāls sniedzas līdz Sibīrijas ieplakai austrumos un Dienvidfenoskandijai ziemeļos. Tā ir plaši izplatīta Kazahstānā, Turcijā, Armēnijā, Gruzijā, sastopama arī Kirgizstānā un daļā Ziemeļāfrikas. Eiropā šī suga ir viena no visplašāk izplatītajām spārēm, bieži sastopama lielākos baros. Gaišzilā krāšņspāre ir atrodama visdažādākajos stāvošos un lēni plūstošos, lielākoties mezotrofos vai eitrofos ūdeņos ar bagātīgu krasta joslas veģetāciju. Šī suga noteikti dod priekšroku ūdenstilpnēm ar peldošiem augiem, kas tiek izmantoti kā vide oliņu dēšanai. Pieauguši īpatņi ir sastopami no maija līdz septembrim. Pieaugušie īpatņi parasti uzturas dīķa vai ezera apkārtnē esošās veģetācijas tuvumā. Nimfas attīstās viena gada laikā (divos – izplatības areāla ziemeļu daļā), barojas ar maziem bezmugurkaulniekiem nogrimušajā veģetācijā.

Azure damselfly is widespread and very common in Europe and ranges east to the Siberian lowland, in north – to south Fennoscandia. It is widespread in Kazakhstan, Turkey, Armenia, Georgia, found in Kyrgyzstan, also found in part of north Africa. In Europe this species is among the most widespread and common damselflies, often occurs at high densities. Azure damselfly is found at a wide range of standing

and slow-flowing generally mesotrophic to eutrophic waters with well-developed bank-side vegetation. The species clearly favors water with floating vegetation, which is used as substrate for oviposition. Adults can be found from May to September. Adults usually stays close to the vegetation around the pond or lake. The nymphs develop in one year (two in the northern part of areal), feeding among submerged vegetation on small invertebrates.

Pasaginė strėliukė yra labai dažna ir plačiai Europoje paplitusi rūšis. Į rytus jos arealas tęsiasi iki Sibiro žemumos, šiaurėje iki Skandinavijos; plačiai paplitusi Kazachstane, Turkijoje, Armėnijoje, Gruzijoje, Kirgizijoje, taip pat aptinkama dalyje Šiaurės Afrikos. Europoje ši rūšis yra viena dažniausių žirgelių (*Odonata*) rūšių, dažnai populiacijos pasižymi dideliu tankiu. Pasaginė strėliukė plačiai randama stovinčiuose ir lėtai tekančiuose paprastai mezotrofiniuose ir eutrofiniuose vandens telkiniuose su gerai išreikšta augmenija. Rūšis aiškiai teikia pirmenybę vandens telkiniams su plūdurlape augmenija, ant kurios patelės deda kiaušinėlius. Suaugėliai skraido nuo gegužės iki rugsėjo, jie paprastai nenutolsta nuo tvenkinio ar ežero makrofitų juostos. Nimfos išsivysto per vienerius metus (šiaurinėje arealo dalyje per dvejus metus), maitinasi tarp panirusios augmenijos gyvenančiais bestuburiais.

Saucer bug

Peldblakts

Paprastoji vandenblakė

Ilyocoris cimicoides

Peldblakts ir plaši izplatīta visa Eiropā un Kaukāzā, Vidējos Austrumos, Ziemeļāfrikā un Austrumpalearktīkā. Plaši izplatīta un diezgan sastopama visā valstīt. Peldblakts ir sastopama dīķos, ezeros un grāvjos. Daudz laik pavada slēpjoties blīvajā veģetācijā dūņainu dīķu sēkļos. Peldblaktis ir ļoti labi peldētāji, peldot tās izskatās pēc ūdensvabolēm ar tumšu muguru un spīdīgu apaksējo daļu dēļ neliela gaisa spilvena uz vēdera. Agresīvs zemūdens plēsējs, kas barojas ar visa veida bezmugurkaulniekiem un pat kurkuļiem un nelielām zivīm. Peldblaktīm ir asas pincetveida kājas, kuras ļauj tām noķert laupījumu. Tā caurdur laupījumu ar savu stipro snuķi, kas var izraisīt arī sāpīgu “kodienu”, ja ar to uzmanīgi neapietas. Ārpus ūdens peldblaktis labi pārvietojas ātri rāpojot un paslēpjoties zem lapām vai citā drošā patvērumā. Pārziemojušie pieaugušie īpatņi pārojas un olniņas tiek dētas pavasarī ūdensaugu stublājos. Jaunās paaudzes pieaugušie īpatņi parādās vēlā vasarā. Lai arī peldblaktīm ir spārni, tomēr lielākoties īpatņiem ir reducēti lidošanas muskuļi un tie nespēj tālu lidot, lai gan atsevišķos gadījumos tie ir novēroti arī lidojam.

The saucer bug is widespread throughout Europe and the Caucasus, the Middle East, North Africa, and the Eastern Palearctic. Widespread and fairly common throughout country. The saucer bug occurs in ponds, lakes and canals. Spends much of its time hiding in dense vegetation in muddy pond shallows. They are very good swimmers, and when swimming look like water beetles with a dark back and a silver shimmering underside, because of a small sheet of air on the abdomen. A very able underwater predator, feasting on all manner of invertebrates and even tadpoles and small fish. Saucer bug have sharp, pincer-like legs, which enable them to catch their prey. It pierces its prey with a stout rostrum which can inflict a painful ‘bite’ if handled carelessly. When he’s out of the water the saucer bug is able to walk well, he crawls quickly under some leaves or in a safe corner. Overwintered adults mate eggs are laid at spring in

the stems of aquatic plants. Adults of the new generation appear in late summer. Although is fully winged most individuals have reduced flight muscles and are unable to fly, but flight has been observed.

Paprastoji vandenblakė yra plačiai paplitusi visoje Europoje ir Kaukaze, Artimuosiuose Rytuose, Šiaurės Afrikoje ir Rytų Palearktikoje. Plačiai paplitusi ir gan dažna visoje šalyje. Paprastoji vandenblakė įsikuria tvenkiniuose, ežeruose ir kanaluose. Didžiąją laiko dalį praleidžia slėpdamasi tankioje augmenijoje dumblėtose tvenkinių sekluose. Vandenblakės - labai geri plaukikai, o plaukdamis atrodo kaip vandens vabalai su tamsia nugara ir sidabru žvilgančia apačia, dėl mažo oro burbulo ant pilvo. Tai labai aktyvus povandeninis plėšrūnas, mintantis visais bestuburiais ir net tritonais ir mažomis žuvimis. Paprastoji vandenblakė turi aštrias, į pincetus panašias, kojas, kuriomis gaudo grobį. Grobis perveriamas žnyplėmis, kurios ir žmogui gali sukelti skausmingą "įkandimą", jei su vabzdžiu elgiamasi neatsargiai. Sausumoje paprastoji vandenblakė gali greitai bėgioti, pasislėpti po nukritusiais lapais ar kitoje saugioje vietoje. Peržiemojusios suaugusios paprastosios vandenblakės deda kiaušinius pavasarį ant vandens augalų stiebų. Naujos generacijos suaugėliai subręsta vasaros pabaigoje. Nors vandenblakės turi sparnus, jų skrydžio raumenys yra per silpni, todėl vandenblakės paprastai neskraido, nors pasitaiko ir išimčių.

Water scorpion

Parastais ūdensskorpions

Pilkoji skorpionblakė

Nepa cinerea

Latvijā bieži sastopamā suga visā teritorijā, tomēr slēptā un pasīvā dzīves veida dēļ samērā reti novērojama. Barojas ar dažādiem ūdens sīkdzīvniekiem, kurkuļiem, zivju mazuļiem. Upurim parasti uzbrūk no slēpņa, satver tos ar priekškājām un izsūc. Sastopams dažādos aizaugušos ūdeņos - ezeros, dīķos, neizsīkstošos grāvjos. Nepieciešamības gadījumos spēj samērā labi lidot - lai paceltos spārnos, ūdensskorpions uzrāpjas uz kāda ūdensauga, visbiežāk niedres vai peldošo ūdensaugu lapas.

The species is common in the whole territory of Latvia and Lithuania, however, due to the hidden and passive way of life, it is rarely observed. Feeds on various small aquatic animals, tadpoles, fish fry. They usually ambush the victim, grab it with their forefeet and suck out. It occurs in various overgrown waters - lakes, ponds, inexhaustible ditches. If necessary, it is able to fly relatively well - in order make it off the ground, the water scorpion climbs on a water plant, most often on the leaves of reeds or floating aquatic plants.

Rūšis yra paplitusi visoje Latvijos ir Lietuvos teritorijoje, tačiau dėl slapto ir pasyvaus gyvenimo būdo ji retai pastebima. Maitinasi įvairiais mažais vandens gyvūnais, tritonais, žuvimis. Ji paprastai tūno pasaloje, auką pagriebia ir prisitraukia kojėlėmis bei iščiulpia. Gyvena įvairiuose apaugusiuose vandenyse - ežeruose, tvenkiniuose, neišdžiustančiuose grioviuose. Jei reikia, gali gana gerai skristi. Kad atsiplėštų nuo žemės, pilkoji skorpionblakė užlipa ant vandens augalo, dažniausiai ant nendrės ar plaukiojančių vandens augalų lapų ir tik tada skrenda.

Marsh mosquito

Malārijods

Maliarinis uodas

Anopheles maculipennis

Malārijods ietilpst Dzēlējodu dzimtā, kurā Latvijā pašlaik zināmas 30 sugas. Malārijodu no citām sugām viegli atšķirt pēc pelēkā ķermeņa krāsojuma, raibajiem spārniem un īpašā sēdēšanas veida ar augsti paceltu vēderu. Malārijodu kāpuri elpo atmosfēras gaisu, tāpēc tie var dzīvot arī stipri piesārņotos ūdeņos un tos attīrīt, izēdot baktēriju un sēņu kolonijas, aļģes un viensūnu dzīvniekus. Malārijods ziemo pagrabos, alās un līdzīgās vietās.

Marsh mosquito belongs to the mosquitoes family, in which 30 species are currently known in Latvia. Marsh mosquito is easily distinguished from other species by its grey body colour, variegated wings and special type of sitting with a highly raised abdomen. Marsh mosquito larvae breathe atmospheric air, so they can also live in heavily polluted waters and purify them by eating bacterial and fungal colonies, algae and unicellular organisms. Marsh mosquitoes winter in basements, caves and similar places.

Maliariniai uodai priekšmeto uodų šeimai, kurioje šiuo metu Latvijoje, kaip ir Lietuvoje, žinoma 30 rūšių. Maliariniai uodai lengvai skiriasi nuo kitų rūšių savo pilka kūno spalva, margais sparnais ir ypatingu savo tupėjimu su aukštai iškeltu pilveliu. Maliarinių uodų lervos kvėpuoja atmosferos oru, todėl jie gali gyventi labai užterštuose vandenyse bei savotiškai juos valyti, maitindamiesi bakterijų ir grybelių kolonijomis, dumbliais ir vienaląsčiai organizmais. Šie uodai žiemoja rūsiuose, urvuose ir panašiose vietose.

Raft spider

Svītrainais krastmalu zirneklis

Juostuotasis plūdvoris

Dolomedes fimbriatus

Sastopams dažādās mitrās un samērā skrajās vietās – purvos, ap dīķiem. Aktīvi medī dažādus kukaiņus, pārvietojas pa ūdensaugāja virsmu: lēpēm, glīvenēm, ežgalvītēm. Lielie zirneklī var uzbrukt zivju mazuļiem un kurkuļiem. Apdraudējuma gadījumā slēpjas zem ūdens. Ķeramtiņklus neauž. Mātīte veido ligzdveida tīklu pirms olu dēšanas, tajā kopā ar tīmekļiem savelkot vairākus zāles stiebrus. Ligzdu apsargā.

It occurs in various wet and relatively sparse places - swamps, around ponds. It actively hunts various insects, moves along the surface of aquatic plants: waterlilies, pondweeds, bur-reeds. Adult spiders can attack fish fry and tadpoles. They lie under water in case of danger. They do not build trap webs. The female forms a nest-like web before laying the eggs, by pulling several grass stalks together with the webs in it. The nest is guarded.



Randamas įvairiose drėgnose ir santykinai drėgnose vietose – pelkėse, aplink tvenkinius. Aktyviai medžioja įvairius vabzdžius, laipioja vandens augalų paviršiumi (lelijomis, nendrėmis ir kt). Suaugusieji vorai gali užpulti žuvų jauniklius ir tritonus. Pavojaus atveju tūno po vandeniu, “neaudžia” voratinklių. Prieš dedant kiaušinius, patelės suformuoja lizdą primenantį tinklą, traukdamos kelis žolių stiebus su juose esančiais tinklais. Lizdas saugomas.

Common backswimmer

Parastā mugurpelde

Paprastoji nugarplauka

Notonecta glauca

Latvijā bieži sastopama suga. Mājo dažādās ūdenstilpēs, parasti ar ūdensaugiem bagātīgi aizaugušos stāvošos vai lēni tekošos ūdeņos. Tai ir normāli attīstīti spārni, un blakts spēj viegli pārlidot no vienas ūdenstilpes uz citu. Vēderu klāj gari matiņi, kas kalpo atmosfēras gaisa burbuliņu uzkrāšanai, kas tiek izmantots elpošanai ilgstoši atrodoties zem ūdens. Parastā mugurpelde zem ūdens spēj uzturēties līdz pat 10 minūtēm. Parasti uzturas ūdens virsmas tuvumā, un tikai iztraucēta nirst dziļumā. Plēšīga suga, visbiežāk uzbrūk odu kāpurim un dažādiem sīkiem vēžveidīgajiem, šo sugu uzskata par kaitīgu dīkšsaimniecībās, jo tā uzbrūk arī zivju mazuļiem. Ziemeļos pieaugušas blaktis. Kodiens cilvēkam ir visai jūtams, bet nav bīstams.

Common species. Dwells in different bodies of water, usually in stagnant or slow-flowing waters rich in aquatic plants. It has normally developed wings and the bug can fly easily from one water body to another. The abdomen is covered with long hairs, which serve to accumulate atmospheric air bubbles, which are used for breathing while staying under water for a long time. Common backswimmer can stay under water for up to 10 minutes. Usually, it stays close to the water surface and dive into depth only if disturbed. It is a predatory species, most commonly attacking mosquito larvae and various small crustaceans, this species is considered to be harmful for pond management, because it also attacks juvenile fish. Only adult bugs hibernate. The bite is quite noticeable to humans, but not dangerous.

Plačiai paplitusi ir dažna rūšis. Gyvena skirtinguose vandens telkiniuose, paprastai sustingusiųose arba lėtai tekančiuose vandenyse, kuriuose yra daug vandens augalų. Turi sparnus ir gali lengvai perskristi iš vieno vandens telkinio į kitą. Pilvas yra padengtas ilgiais plaukeliais, kurie padeda kaupti atmosferos oro burbuliukus, Šie burbuliukai panaudojami kvėpavimui, ilgą laiką būnant po vandeniu.

Paprastoji nugarplauka gali likti po vandeniu iki 10-ties minučių. Paprastai laikosi arti vandens paviršiaus ir neria į gylį tik tuo atveju, jei kažkas sutrikdo ramybę. Tai plėšri rūšis, dažniausiai puola uodų lervas ir įvairius mažus vėžiagyvius. Ši rūšis tvenkiniuose laikoma kenksminga, nes ji taip pat atakuoja žuvų jauniklius. Žiemoja tik suaugę šių vabalų individai. Įkandimas žmonėms gana skausmingas, bet nėra pavojingas.

Musk beetle

Zaļais vītolgrauzis

Muskusinis ūsuotis
Aromia moschata

Zaļais vītalgrauzis ietilpst koksngrauzu dzimtā. Tā ir samērā reti sastopama suga, kas iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā. Koksngrauži novājinātu vītolu, retāk apšu vai papeļu koksnē iedēj oliņas, no kurām attīstās kāpuri, kuri tur dzīvo līdz attīstās par pieaugušiem kukaiņiem. Pakāļkrūtīs ir aromātiskās poras, ar kurām vabole izdala smaržu, kas atgādina muskusu. Vaboļu krāsojums ir ļoti daudzveidīgs, ir zināmas vairāk nekā 20 dažādas krāsu formas.

Musk beetle belongs to the longhorn beetles' family. It is a relatively rare species included in the 4th category of the Latvian Red Data Book, but quite common in Lithuania. Musk beetles lay eggs in the wood of weakened willow, less often aspen or poplar, from which larvae develop, which live there until they develop into adult insects. The metathorax has aromatic pores, with which the beetle emits a smell reminiscent of musk. The colouring of beetles is very diverse, more than 20 different colour shapes are known.

Muskusinis ūsuotis pieder vabalu ūsuoču šimai. Tai gana reta rūšis, ietiekta 4-ajā Latvijas raudonosios knygos kategorijā, Lietuvoje dažnai sutinkamas. Muskusiniai ūsuočiai kiaušinėlius deda į papuvusio gluosnio, rečiau drebulės ar tuopos medieną. Iš kiaušinėlių vystosi lervos, kurios ten gyvena, vėliau formuoja lėliukes ir išsivysto į suaugusius vabzdžius. Muskusinio ūsuočio metatoraksas turi aromatinės poras, kuriomis vabalas skleidžia muskuso primenantį kvapą. Šių vabalu spalva yra labai įvairi, žinoma daugiau nei 20 skirtingų spalvų ir atspalvių.



Putni / Paukšči / Birds

Black-headed gull

Lielais ķīris

Rudagalvis kiras

Chroicocephalus ridibundus

Kolonijās ligzdojošs kajjveidīgais putns. Dažu pēdējo desmitgažu laikā Latvijā ligzdojošo lielo ķīru pāru skaits ir strauji samazinājies. Kolonijā Esplanādes mitrājā ligzdo līdz pat 2000 pāru lielo ķīru, kas ir viena no lielākajām šīs sugas ligzdošanas vietām Latvijā. Lielā ķīra koloniju tuvumā ligzdo citu sugu ūdensputni, jo ķīri nodrošina aizsardzību pret plēsīgo putnu sugām. Masveida atgriešanās kolonijā Esplanādes purvājā, atkarībā no pavasara iestāšanās gaitas, ir marta sākums līdz aprīļa beigas. Latvijas lielo ķīru ziemošanas apgabals ietver Ziemeļjūras piekrasti, Centrāleiropu un Vidusjūru. Lielais ķīris ir ilgi dzīvojoša putna suga un var nodzīvot pat 30 gadu.

It is a bird belonging to seabirds family and nesting in colonies. Over the last few decades, the number of pairs of black-headed gulls nesting in Latvia has decreased rapidly. Up to 2000 pairs of black-headed gull nest in the colony in the Esplanade wetland, which is one of the largest nesting sites of this species in Latvia. Other species of waterfowl nest in the vicinity of black-headed gull colonies, as gulls provide protection against predatory birds. The mass return to the colony in the Esplanade wetland is from the beginning of March till the end of April, depending on the onset of spring. The hibernation area of Latvia's black-headed gulls includes the North Sea coast, Central Europe and the Mediterranean region. The black-headed gull is a long-lived bird species and can live even for up to 30 years.

Tai paukštis, priklausantis kirinių paukščių šeimai, kuris lizdus suka kolonijose. Per pastaruosius kelis dešimtmečius Latvijoje sparčiai sumažėjo rudagalvių kirų porų skaičius. Iki 2000 porų rudagalvių kirų peri kolonijoje Esplanadės pelkėje, kuri yra viena didžiausių šios rūšies kolonijų Latvijoje. Kitos vandens paukščių rūšys sukasi lizdus netoli rudagalvių kirų kolonijų, kadangi kirai juos apsaugo nuo plėšriųjų paukščių. Masinis kirų sugrįžimas į Esplanadės šlapžemių koloniją vyksta kasmet nuo kovų pradžios iki balandžio pabaigos, priklausomai nuo pavasario pradžios. Rudagalviai kirai žiemoja Šiaurės jūros pakrantėje, Vidurio Europoje ir Viduržemio jūros regione. Rudagalviai kirai yra ilgaamžių paukščių rūšis, jie gali gyventi net iki 30 metų.

Bluethroat

Zilriklīte

Mēlyngurklē

Luscinia svecica

Latvijā samērā reta ligzdotāja (dienvidu zilriklīte - pasuga cyanecula), īpaši aizsargājama suga. Izplatīta nevienmērīgi, biežāk Latvijas dienvidaustrumos. Daugavpils pilsētas un tās apkārtnes mitrāji ir nozīmīgas sugas ligzdošanas vietas Latvijā. No ziemošanas vietām Āfrikā aiz Sahāras, Eiropas dienvidos un Tuvajos Austrumos atgriežas aprīļa vidū. Tēviņi ir ļoti krāšņi ar koši zilu zodu un zili rudām krūtīm,

ar melnu joslu vidusdaļā. Mātītes pamatā ir pelēkbrūnas ar baltām uzacīm, gaiši pelēku, gandrīz baltu pazodi, kuru ierobežo tumši pelēka josla. Raksturīgs riesta lidojums, ko tēviņš izpilda dziesmas laikā.

In Latvia and Lithuania, it is a relatively rare nesting species (white-spotted bluethroat - subspecies cyanecula), a specially protected species. It is distributed unevenly, more often in the southeast of Latvia. The information about distribution in Lithuania is scarce, distributed in suitable habitats across the country. Protected species in Lithuania, enlisted into the Lithuanian Red Data Book. Wetlands of Daugavpils city and its surroundings are important nesting sites of the species in Latvia. It returns from hibernation places in Africa, behind Sahara, Southern Europe and the Middle East, in the middle of April. Males are very splendid with bright blue chin and blue-red breasts, with a black band in the middle. The females are basically grey-brown with white eyebrows, light grey, almost white chin, bounded by a dark grey band. They have a typical mating flight performed by a male during a song.

Latvijoje ir Lietuvoje tai reta, perinti, ypatingai saugoma rūšis. Pasiskirstymas netolygus, dažniau sutinkami Latvijos pietryčiuose. Lietuvoje paplitimas mažai ištirtas, negausiai papliutsi visoje šalies teritorijoje. Lietuvoje saugoma, įrašyta į Lietuvos Raudonąją knygą. Daugpilio miesto apylinkių pelkės yra svarbi šios rūšies perėjimui Latvijoje treitorija. Balandžio viduryje grįžta iš žiemojimo vietų Afrikoje, už Sacharos, Pietų Europos ir Artimųjų Rytų. Patinai yra su ryškiai mėlynu smakru ir mėlynai raudona krūtine, o viduryje - juoda juosta. Patelės iš esmės yra pilkai rudos spalvos su baltais antakiais, šviesiai pilkos, beveik balto smakro, apjuostos tamsiai pilka juosta. Turi tipišką poravimosi skrydį, kurį atlieka patinas poravimosi giesmės metu.

Reed bunting

Niedru stērste

Nendrinė starta

Emberiza schoeniclus

Latvijā bieži sastopama suga. Ligzdo galvenokārt ūdenstilpju tuvumā, krūmainās pļavās un gar niedrājiem. Atsevišķi īpatņi regulāri pārziemo. Ligzdošanas sezonas laikā niedru stērste galvenokārt barojas ar bezmugurkaulniekiem, pārējā laikā ar sēklām un citām augu daļām. Tēviņam raksturīga melna galva un rīkle. Mātītes pelēkbrūnas, ar neuzkrītošu apspalvojumu.

The species is common in Latvia and Lithuania. It nests mainly near water bodies, in bushy meadows and along reed beds. Some individuals overwinter regularly. The reed bunting feeds mainly on invertebrates during the nesting season and on seeds and other parts of plants in the rest of the time. The male has characteristic black head and throat. Females are grey-brown, with inconspicuous plumage.

Rūšis yra paplitusi Latvijoje ir Lietuvoje. Lizdai daugiausia šalia vandens telkinių, krūmais užaugusiose pievose ir palei nendrynus. Kai kurie individai reguliariai peržiemoja. Nendrinės startos perėjimo metu daugiausia maitinasi bestuburiais, o likusį laiką maitinasi sėklomis bei kitomis augalų dalimis. Patinams būdinga juoda galva ir gerklė. Patelės yra pilkai rudos spalvos.

Little bittern



Mazais dumpis
Mažasis baublys
Ixobrychus minutus

Ļoti reti ligzdo zivju dīķos, ezeros un applūdušos aizaugošos karjeros, biežāk sastopams valsts dienvidaustrumu daļā. Daugavpils pilsētas mitrājos ligzdo ap 10 pāriem mazo dumpju. No ziemošanas vietām Āfrikā un Āzijas dienvidos atgriežas maija vidū. Tēviņa dziesma atgādina suņa rējienus, ko pārsvarā izdod nakts laikā. Barojas ar dažādiem bezmugurkaulniekiem, zivīm, abiniekiem. Ļoti slēpts dzīvesveids. Biežāk novērojams lidojumā zemu virs ūdens virsmas.

It very rarely nests in fish ponds, lakes and flooded overgrown quarries, more common in the south eastern part of the country. Approximately 10 pairs of little bittern nest in the wetlands of Daugavpils city. Lithuanian population of the little bittern was estimated at 30-60 nesting pairs in 2013. Protected species in Lithuania. It returns from hibernation sites in Africa and southern Asia in the middle of May. The male song resembles dog barking, which is mostly audible at night. It feeds on various invertebrates, fish, amphibians. It has a very hidden lifestyle, most often seen in flight low above the water surface.

Labai reti peri žuvininkystēs tvenkiniuose, ežeruose ir užtvindytuose užžėlusiuose karjieruose, labiau paplitęs pietrytinėje Latvijos dalyje. Apie 10 porų mažųjų baublių lizdų yra Daugpilio miesto pelkėje. Gegužės viduryje grįžta iš žiemojimo vietų Afrikoje ir Pietų Azijoje. Lietuvoje retas, manoma kad gyvena apie 30-60 porų, tačiau negausiai sutinkamas visoje Lietuvos teritorijoje. Saugoma rūšis įrašyta į Lietuvos Raudonąją knygą. Patinų daina primena šunų lojimą, kuris dažniausiai girdimas naktį. Maitinasi įvairiais bestuburiais, žuvimis, varliagyviais. Gyvenimo būdas slapukiškas, dažniausiai matomi skrydžio virš vandens paviršiaus metu.

Common coot

Laucis

Laukys

Fulica atra

Latvijā samērā parasts ligzdotājs un caurceļotājs stāvošās, aizaugušās ūdenstilpēs. Siltās ziemās samērā lielā skaitā ziemo piejūras zonā. Lauča apspalvojums ir melns, tikai pierē un knābis ir balts, acis koši sarkanas. Peldot pārvietojas “klanoties”, kā dēļ tautā bieži tiek dēvēts par “popu” (pops – pareizticīgo baznīcas garīdznieks). Maziem mazuļiem knābis un galvas virspuse ir sarkanā un violetā krāsā.

In Latvia and Lithuania it is relatively common nesting bird and migrating bird, living in standing, overgrown water bodies. In warm winters they hibernate in the seaside area in a relatively large number. The plumage of the common coot is black, only the forehead and beak are white, the eyes are bright red. When swimming it moves "bowing", which is why it is often called "pop" (pop - a clergyman of the Orthodox Church). The beak and top of the head of juvenile birds are red and purple.

Latvijojē ir Lietuvojē tai gana dažnas perintis ar migruojantis paukštis, gyvenantis užžėlusiuose stovinčio vandens telkiniuose. Šiltomis žiėmomis žiėmoja pajūrio zonojē. Laukio plunksnos yra juodos, tik kakta



ir snapas yra baltos spalvos, akys ryškiai raudonos. Plaukimo metu jis juda "lankstydamasis", todėl jis dažnai vadinamas "popu" (popas - Ortodoksų Bažnyčios dvasininkas). Jauniklių snapas ir viršugalvis raudoni ir violetiniai.

Moorhen

Ūdensvistiņa

Nendrinė vištelė

Gallinula chloropus

Samērā reta suga, ligzdo stipri aizaugušos dīķos un ezeros. Nelielā skaitā pārziemo, parasti apdzīvotu tuvumā vai pilsētās, kur saglabājas neaizsalstoši ūdeņi. Kājas koši dzeltenā krāsā, ar gariem pirkstiem, bez peldplēvēm. Garie pirksti piemēroti iešanai pa mīkstu, nelīdzenu virsmu un virsūdens veģetāciju. Peldot bieži labi redzamas baltās zemastes spalvas.

Relatively rare species, nests in heavily overgrown ponds and lakes. They overwinter in small numbers, usually in populated areas or in cities where frost-free waters remain. Legs are bright yellow, with long toes, without web. Long toes are suitable for walking on soft, uneven ground and water surface vegetation. White lowland feathers are often visible when swimming.

Santykinau reta rūšis, perinti tankiai apaugusiuose tvenkiniuose ir ežeruose. Lietuvoje nereta. Žiemoja nedideliais būreliais, paprastai apgyvendintose vietovėse arba miestuose, kuriuose yra neužšalančių vandens telkinių. Kojos ryškiai geltonos, su ilgomis pėdomis, be plaukimo plėvių. Ilgi pirštai tinka vaikščioti ant minkštos, netolygios žemės (dumblo) ir vandens paviršiaus augmenijos. Baltos spalvos apatinės plunksnos dažnai matomos, kai paukštis plaukia.

Water rail

Dumbrcālis

Ilgasnapė vištelė

Rallus aquaticus

Reti sastopams, apdzīvo bagatīgi aizaugušu ūdenstilpju krastos. Dumbrcāļa dzīvesveids ir ļoti slēpts un tā apspalvojums dumbrcāli padara gandrīz neredzamu. Dabā to var vieglāk konstatēt pēc sivēna kviecienam līdzīgajiem saucieniem. Nelielā skaitā regulāri pārziemo Latvijas rietumu un centrālajā daļā. Rudens migrācijas laikā Esplanādes purvā uzturas vairāki desmiti dumbrcāļu.

Rare species inhabiting the shores of richly overgrown water bodies. Water rail's lifestyle is very hidden and its plumage makes it almost invisible. In nature it can be more easily detected by pig-like cries. Small number regularly overwinter in the western and central part of Latvia. During the autumn migration, several dozen water rails stay in the Esplanade wetland.

Reta rūšys, gyvenanti gausiai apaugusių vandens telkinių pakrantėse. Ilgasnapės vištelės gyvenimo būdas yra labai slaptas, o dėl plunksnų spalvos paukštis tampa beveik nematomas. Gamtoje šią rūšį lengviau

išgirsti, nei pamatyti. Nedidelis skaičius reguliariai žiemoja vakarinėje ir centrinėje Latvijos dalyje. Rudens migracijos metu Esplanadės pelkėje apsistoja kelios dešimtys ilgasnapių vištelių.

Mallard

Meža pile

Didžioji antis

Anas platyrhynchos

Latvijā visbiežāk sastopamā pīļu suga. Nozīmīga ziemošanas vieta Daugavpilī ir Daugavā pie Šuņupes. Tēviņu un mātīšu apspalvojums izteikti atšķirīgs. Parasti ligzdo uz zemes, noslēpjot ligzdu zālē vai krūmos. Reti ligzdo arī koku dobumos. Dējumā 9 – 13 olas. 7–8 nedēļu vecumā jaunie putni kļūst spējīgi lidot.

The most common duck species in Latvia and Lithuania. An important hibernation place in Daugavpils is the Daugava near Šuņupe. The plumage of males and females is very different. They usually nest on the ground, by hiding the nest in the grass or in the bushes. They rarely nest also in tree cavities. Clutch includes 9 - 13 eggs. At the age of 7-8 weeks young birds become able to fly.

Pati dažniausia ančių rūšys Latvijoje ir Lietuvoje. Svarbi žiemojimo vieta Daugpilyje yra Daugavaos upė netoli Šuņupės įtekėjimo. Patinų ir patelių plunksnos yra labai skirtingos. Paprastai lizdus suka ant žemės, jie būna gerai paslėpti žolėje ar krūmuose. Retais atvejais lizdai sukami medžių drevėse. Perėjimo metu perina 9 - 13 kiaušinių. 7-8 savaitių amžiaus jaunikliai jau gali skristi.

Yellow wagtail

Dzeltenā cielava

Geltonoji kielė

Motacilla flava

Samērā bieži ligzdo atklātās ainavās ūdens tuvumā, mitros zālajos upju krastos, purvos. Ligzdojošo putnu skaits pēdējos gados ir būtiski samazinājies, kas saistīts ar ligzdošanas biotopu — dabisku zālāju — platību samazināšanos. Ziemo Āfrikā uz dienvidiem no Sahāras tuksneša, no ziemošanas vietām atgriežas aprīļa vidū. Gadā 1 – 2 perējumi.

They nest quite frequently in open landscapes near water, in wet grasslands on riverbanks, in bogs. The number of nesting birds has significantly decreased over the recent years due to reduction of the area of their nesting habitat – natural grasslands. They winter in Africa, on the south of Sahara Desert, return from hibernation sites in the middle of April. They have 1 – 2 clutches per year.

Dažniausia peri atviruose kraštovaizdžiuose šalia vandens telkinių, drėgnose pievose, upių pakrantėse, pelkėse. Perinčių porų skaičius pastaraisiais metais gerokai sumažėjo dėl sumažėjusių natūralių pievų plotų. Žiemoja Afrikoje, Sacharos dykumos pietuose, balandžio viduryje grįžta iš žiemojimo vietų. Per metus turi 1-2 vadas.



Interreg
Latvija-Lietuva

European Regional Development Fund



EUROPEAN UNION

Sedge warbler

Ceru ļauķis

Ežerinē nendrinukē

Acrocephalus schoenobaenus

Latvijā bieži sastopama suga. Ligzdo ar niedrēm un krūmiem aizaugušos mitrājos. Apspalvojums ķermeņa augšpusē pelēkbrūns ar melnu svītrojumu. Muguras lejas daļa un virsaste rudi brūna, gandrīz bez svītrojuma. Virs acs spilgta, gaiša uzacs svītra. Kukaiņēdājs. No ziemošanas vietām Āfrikā atgriežas maija sākumā.

The species is common in Latvia and Lithuania. Sedge warbler nests in wetlands overgrown with reeds and bushes. The plumage on the top of the body is grey-brown with black striations. Lower back and upper tail are reddish brown, almost without striations. It has a bright, light eyebrow stripe above the eye. Insectivora. It returns from hibernation sites in Africa in early May.

Rūšis paplitusi Latvijoje bei Lietuvoje. Peri šlapžemēsē, apaugusiose nendrēmīs ir krūmais. Galvos ir kaklo plunksnos yra pilkai rudos spalvos su juoda juostele viršugalvyje. Apatinė nugaros dalis ir viršutinė uodegos dalis yra rausvai rudos spalvos, beveik be juostelių. Turi ryškią, šviesią antakių juostelę virš akies. Vabzdžiaėdžiai. Iš žiemojimo virtų Afrikoje grįžta gegužės pradžioje.

Common chiffchaff

Čunčiņš

Pilkoji pečialinda

Phylloscopus collybita

Bieži sastopams un izplatīts putns, kas dzīvo atklātos mežainos apgabalos visā Eiropas ziemeļu daļā un mērenajā klimatiskajā joslā, kā arī Palearktiskā. Tas ir migrējošais dziedātājputns, kurš ziemo Dienvid un Rietumeiropā, kā arī Ziemeļāfrikā. Mātīte veido kupolveidīgu ligzdu uz zemes vai tuvu tai un uzņemas lielāko daļu atbildības par mazuļu perēšanu un barošanu, savukārt tēviņš ligzdošanā ir iesaistīts visai maz, bet aizsargā savu teritoriju pret iebrucējiem un uzbrūk potenciālajiem plēsējiem. Neliels kukaiņēdājputns, kuru medī plēsīgie zīdītāji, piemēram, kaķi un sermuļu dzimtas pārstāvji, kā arī putni, īpaši vanagi.

Sugas lielais izplatības areāls un populācija nozīmē, ka tās statuss ir drošs. Putns ir ieguvis nosaukumu savas vienkārši atpazīstamās dziesmas dēļ. Šī dziesma ir viena no pirmajām putnu zīmēm, ka pavasarī ir atgriezies. Vairošanās periodā šis putns uzturas atklātos mežainos apvidos ar dažiem garākiem kokiem un zemsedzi ligzdošanas nolūkiem. Čunčiņu tēviņi vairošanās sezonas laikā ļoti sargā savu teritoriju, kuras pamatplatība ir 20 metrus diametrā liela un tā tiek cītīgi aizsargāta no citiem tēviņiem. Dziedot dziesmu no izdevīga un nozīmīga punkta, tas drīzāk iezīmē savu teritoriju un kontaktējas ar mātīti nekā pilda tēvišķās aizsardzības funkciju.

Common and widespread bird which breeds in open woodlands throughout northern and temperate Europe and the Palearctic. It is a migratory passerine which winters in southern and western Europe, southern Asia and north Africa. The female builds a domed nest on or near the ground, and assumes most of the responsibility for brooding and feeding the chicks, whilst the male has little involvement in nesting, but defends his territory against rivals, and attacks potential predators. A small insectivorous bird, it is subject to predation by mammals, such as cats and mustelids, and birds, particularly hawks of the genus *Accipiter*.

Its large range and population mean that its status is secure. This bird gets its name from its simple distinctive song, a repetitive cheerful *chiff-chaff*. This song is one of the first avian signs that spring has returned. When breeding, it is a bird of open woodlands with some taller trees and ground cover for nesting purposes. It is often found near water. The male common chiffchaff is highly territorial during the breeding season, with a core territory typically 20 metres across, which is fiercely defended against other males. His song, given from a favoured prominent vantage point, appears to be used to advertise an established territory and contact the female, rather than as a paternity guard strategy.

Dažnas ir plačiai paplitęs paukštis, kuris veisiasi atviruose miškuose visoje šiaurės ir vidutinio klimato Europoje ir Palearktikoje. Tai migruojantis paukštis giesmininkas, kuris žiemoja Pietų ir Vakarų Europoje, Pietų Azijoje ir Šiaurės Afrikoje. Patelės suka lizdą ant žemės ar šalia jos ir prisiima didžiąją dalį jauniklių priežiūros ir maitinimo rūpesčių. Patinai mažai dalyvauja perėjime, bet gina savo teritoriją nuo konkurentų ir atakuoja potencialius plėšrūnus. Maži vabzdžiaėdžiai paukščiai, yra dažnas plėšrių žinduolių (kačių ar kiauninių žvėrelių) bei paukščių (pvz., *Accipiter* genties vanagų) grobis. Geba užimti plačią ekologinę nišą ir sudaro didžiules populiacijas. Šio paukščio giesmė yra vienas iš pirmųjų pavasario ženklų. Dažnai gyvena šalia vandens, atvirose miškų aikštelėse. Pilkosios pečialindos patinai poravimosi metu labia saugo savo teritoriją, pagrindinė teritorija paprastai yra 20 metrų skersmens, kuri nuožmiai ginama nuo kitų patinų. Patino giesmė giedama siekiant pažymėti teritoriją ar pritraukti pateles.

Zidītāji/ Žinduoliai / Mammals

Daubenton's bat

Ūdeņu naktssikspārnis

Vandeninis šikšnosparnis

Myotis daubentonii

Bieži sastopams. Kukaiņus medī virs ūdens – pārsvarā izmanto mežainas vietas pie upēm vai ezeriem. Barību – sīkus divspārņus, viendienītes un tauriņus ķer un apēd lidojumā. Viena sikspārņa apēstā barība nakts laikā pārsniedz pusi no dzīvnieka svara. Šo sikspārņu kolonijas var atrast dabiskās alās, koku dobumos kā arī cilvēku veidotās paslēptuvēs – pagrabos, drupās, tuneļos vai pat zem tiltiem. Ziemo no septembra līdz aprīlim tajās pašās vietās.

Common. They hunt insects over water – they use mostly wooded areas by rivers or lakes. Food - small diptera, mayflies and butterflies are caught and eaten in flight. The food eaten by one bat per night exceeds half the animal's weight. Colonies of these bats can be found in natural caves, tree cavities as well as in man-made hiding places - basements, ruins, tunnels or even under bridges. They hibernate from September to April in the same places.

Dažna rūšis. Medžioja vabzdžius naktimis virš vandens – dažniausiai miškingose vietovėse prie upių ar ežerų. Maistas – smulkūs dvisparniai, uodai, lašalai ir drugeliai – yra sugaunami ir suryjami skrydžio metu. Maistas, kurį suryja vienas šikšnosparnis per naktį, viršija pusę gyvūno svorio. Šių šikšnosparnių kolonijas galima rasti natūraliuose urvuose, medžių ertmėse, taip pat žmogaus sukurtose slėptuvėse - rūsiuose, griuvėsiuose, tuneliuose ar net po tiltais. Jie žiemoja nuo rugsėjo iki balandžio tose pačiose vietose.

Pond bat

Dīka naktssikspārnis

Kūdrinis šikšnosparnis

Myotis dasycneme

Bieži sastopams Latvijas austrumos un dienvidaustrumos. Medī virs stāvošiem vai lēni tekošiem ūdeņiem. Barojas ar nelielām vabolēm, tauriņiem, viendienītēm un divspārņiem, ķerot tos ar pēdām un lidplēvi. Vasaras kolonijas biežāk apmetas cilvēku veidotās ēkās – baznīcās, mājas bēniņos, retāk – koka dobumos vai putnu būros. Ziemo smilšainās vai dolomītu alās, pagrabos, ēku spraugās.

Common in eastern and southeastern Latvia. Protected species in Lithuania, enlisted into the Red Data Book of Lithuania; locations are mostly restricted to central and northeastern part of Lithuania. They hunt over stagnant or slow-flowing waters and feeds on small beetles, butterflies, mayflies and diptera, catching them with their feet and wing membrane. Summer colonies are more often located in man-made buildings - churches, attics, less often - in wooden cavities or bird cages. They hibernate in sandy or dolomite caves, basements, cracks in buildings.

Paplitusi rytų ir pietryčių Latvijoje. Lietuvoje saugoma rūšis, įrašyta į Lietuvos Raudonąją knygą, daugiausia radaviečių yra centrinėje ir šiaur rytinėje Lietuvos dalyje. Medžioja aplink stovinčio ar lėtai tekančio vandens telkinius. Maitinasi mažais vabalais, drugeliais, lašalais ir dvisparniais, kuriuos gaudo kojomis ir sparnų membrana. Vasarą šių šikšnosparnių kolonijos dažniau susitelkia pastatuose - bažnyčiose, palėpėse, rečiau – medžių drevėse ar paukščių inkiluose. Žiemoja smėlio ar dolomito urvuose, rūsiuose, pastatų įtrūkimuose.

American mink

Amerikas ūdele

Kanadinė audinė

Neovison vison

Latvijā bieži satopama invazīva suga, kuras dabiskais areāls aptver Ziemeļameriku. Tās izplatība sekmēja Latvijas vietējās sugas – Eiropas ūdeles, izžušanu gandrīz visā tās izplatības areālā. Amerikas ūdele negatīvi ietekmē ūdensstrupastes un ūdensputnus, veicot to ligzdu postīšanu. Apdzīvo visa veida piekrastes biotopus. Barojas ar sīkiem grauzējiem, zivīm, vardēm, vēžveidīgajiem, putniem u.c. Bieži vien medī laupījumu, kurš ir lielāks par pašu dzīvnieku.

The invasive species in Latvia and Lithuania. The natural range of it covers North America. Its spread contributed to the extinction of native species, the European mink, in almost entire its range. American mink negatively affects northern water voles and waterfowl by destroying their nests. They inhabit all types of coastal habitats, feed on small rodents, fish, frogs, crustaceans, birds, etc. They often hunt a pray that is larger than the animal itself.

Tai invazinē rūšis Latvijoje ir Lietuvoje. Jos kilmės šalis - Šiaurės Amerika. Rūšies paplitimas prisidėjo prie vietinių audinių rūšių - Europinės audinės - išnykimo beveik visoje šalies teritorijoje. Šios invazinės audinės gyvena visų tipų pakrančių buveinėse, minta mažasis graužikais, žuvis, varlėmis, vėžiagyviais, paukščiais ir kt. Dažnai medžioja grobį, kuris yra didesnis nei pats gyvūnas. Kanadinė audinė naikina vandeninius pelėnus ir vandens paukščius bei jų dėtis, tuo daro didžiulę žalą vietinei faunai.

Red fox

Rudā lapsa

Rudoji lapė

Vulpes vulpes

Ļoti bieži satopama suga. Apdzīvo dažādus biotopus, tai skaitā antropogēnus. Lapsas var sastapt pat lielās pilsētās, kur tās pielāgojas traucējumiem un vairs nebaidās no cilvēku klātbūtnes. Galvenais barības avots ir peļveidīgie grauzēji, bet ķer arī putnus, abiniekus, rāpuļus, zivis un lielus kukaiņus. Lapsa labprāt apmeklē izgāztuves, ēd maitu un pat uzbrūk mājdzīvniekiem, tai skaitā maziem suņiem un kaķiem. Lapsas ir viens no galvenajiem trakumsērgas pārnēsātājiem.

Very common species. It inhabits a variety of habitats, including anthropogenic ones. Foxes can be found even in large cities, where they adapt to disturbances and are no longer afraid of human presence. The main food source is mouse-like rodents, but it also catches birds, amphibians, reptiles, fish and large insects. Fox likes to visit dumps, eat carrion and even attack pets, including small dogs and cats. Foxes are one of the main transmitters of rabies.

Labai dažna rūšis. Gyvena įvairiose buveinėse, įskaitant antropogenizuotas teritorijas. Lapės randamos net dideliuose miestuose, kur prisitaiko prie trikdymo ir nebebijo žmogaus buvimo. Pagrindinis maisto šaltinis yra peliniai graužikai, tačiau taip pat gauda paukščius, varliagyvius, roplius, žuvis ir didelius vabzdžius. Lapės mėgsta aplankyti sąvartynus. Ėda mėsą, gali atakuoti naminius gyvūnus, įskaitant mažus šunis ir kates. Lapės yra vienas iš pagrindinių pasiutligės nešiotojų.

Water shrew

Lielais ūdenscirslis
Vandeninis kirstukas
Neomys fodiens

Sastopams visā Latvijas teritorijā. Dzīvo pie aizaugušām ūdenstilpnēm, slapjās pļavās, mežos un purvos. Ziemo vietās, kur krasta augsne nesasalst, un var atrast brīvu ūdeni. Barojas ne tikai ar bezmugurkaulniekiem, bet arī ar nelielām zivtiņām, abiniekiem, grauzējiem un putnu mazuļiem. Labi peld un nirst. Sugai piemīt reta starp zīdītājiem īpašība – to siekalu dziedzeri izdala neiroparalītisku toksīnu, kas spēj paralizēt upuri.

This species occurs throughout the whole territory of Latvia. It lives near overgrown water bodies, wet meadows, forests and swamps and winters in places where the coastal soil does not freeze and free water can be found. It feeds not only on invertebrates, but also on small fish, amphibians, rodents and young birds. Water shrew swims and dives well. The species has a rare property among mammals - their salivary glands secrete a neuroparalytic toxin that can paralyze the victim.

Ši rūšis paplitusi visoje Latvijas bei Lietuvas teritorijoje. Gyvena netoli užžėlusiu vandens telkiniu, drėgnu pievų, miškų ir pelkių. Žiemoja ten, kur pakrantės dirvožemis neįšąla ir galima rasti tekančio vandens. Maitinasi ne tik bestuburiais, bet ir mažomis žuvimis, varliagyviais, graužikais ir paukščių jaunikliais. Vandeninis kirstukas plaukioja ir gerai nardo. Rūšis turi retą savybę tarp žinduolių - jų seilių liaukos išskiria neuroparalitinį toksiną, kuris gali paralyžuoti auką.

Northern water vole
Ūdensstrupaste
Vandeninis pelėnas
Arvicola amphibius

Bieži, bet nevienmērīgi sastopama visa Latvijas teritorijā. Viena no lielākajiem strupastēm. Labi peld un nirst. Biežāk sastopama pie stāvošiem ūdeņiem, bet apdzīvo arī mežus, pļavas un dārzus. Palu laikā pārceļas sausākās vietās. Veido dziļus un plašus pazemes labirintus. Ziemā pārvietojas arī zem sniega. Barojas ar piekrastes un ūdensaugiem, var kaitēt lauksaimniecībai, īpaši, ja apmetas blakus glabātavām. Rudenī veido lielus barības krājumus.

It is common but uneven in the whole territory of Latvia. It is one of the biggest voles. It swims and dives well. It is more common near stagnant waters, but also inhabits forests, meadows and gardens. It moves to drier places during flood. It creates deep and wide underground labyrinths. In winter it also moves under the snow. Feeding on coastal and aquatic plants can be detrimental to agriculture, especially if settling near storage facilities. It creates large feed stocks in the autumn.

Netolygiai paplitęs visoje Latvijos bei Lietuvas teritorijoje. Tai vienas iš didžiausių pelėnų. Gerai plaukia ir nardo. Dažniau pasitaiko šalia stovinčio vandens telkinių, bet taip pat gyvena miškuose, pievose ir soduose. Potvynių metu persikelia į sausesnes vietas. Išrausią gilius ir plačius požeminius labirintus.

Žiemā taip pat jūda po sniegu. Minta pakrančią ir vandens augalais, tačiau gali pakenkti žemės ūkio kultūroms, ypač jei jie apsigyvena netoli saugyklų. Rudenį kaupia dideles maisto atsargas.

Zivis/ Žuvis / Fish

Crucian carp

Karūsa

Auksinis karosas

Carassius carassius

Bieži sastopama visā Latvijas teritorijā, viena no izplatītākajām zivju sugām. Makšķerēšanas un zvejas objekts. Uzturas lēni tekošos vai stāvošos ūdeņos – dīķos, ezeros līdzenumu upju lēni tekošos posmos, vecupēs. Sastopama arī antropogēni veidotās ūdenstilpēs, ekoloģiski toleranta suga. Karūsa pamatā barojas ar zoobentosa organismiem. Mēdz veidot hibrīdus ar sudrabkarūsu un karpu. Latvijā pati izturīgākā zivs attiecībā pret skābekļa trūkumu. Latvijā šīs sugas īpatņi spēj sasniegt 12 gadu vecumu un to svars mēdz pārsniegt 3 kg.

It is often found throughout the territory of Latvia and Lithuania, one of the most common fish species, angling and fishing object. It resides in slow-flowing or stagnant waters - ponds, lakes, slow-flowing sections of plain rivers, oxbows. It is also found in anthropogenically formed water bodies, ecologically tolerant species. Crucian carp basically feeds on zoobenthos organisms. They tend to form hybrids with silver carp and carp. The most resilient fish in Latvia in relation to lack of oxygen. In Latvia specimens of this species are able to reach the age of 12 years and their weight tends to exceed 3 kg.

Dažnai aptinkamas visoje Latvijos ir Lietuvos teritorijoje, viena iš labiausiai paplitusių žuvų rūšių, mėgėjiškos žvejybos objektas. Gyvena lėtai tekančiuose ar nepratakiuose vandenyse – kūdrose, tvenkiniuose, ežeruose, lėtai tekančiuose paprastų upių dalyse, senvagėse bei pelkių ežerėliuose. Taip pat randamas dirbtiniuose vandens telkiniuose. Viena iš ekologiškai tolerantiškiausių žuvų rūšių. Auksinis karosas iš esmės maitinasi zoobentoso organizmais. Linkę sudaryti hibridus su sidabriniais karosais, žmogaus sukryžminti su karpiais. Atspariausios deguonies trūkumui žuvys. Šios rūšies egzemplioriai gali pasiekti 12 metų amžių, o didžiausių individų svoris gali viršyti 3 kg.

Tench

Līnis

Lynas

Tinca tinca

Latvijā saldūdeņos viena no izplatītākajām zivju sugām. Uzturas lēni tekošos vai stāvošos ūdeņos – dīķos, ezeros līdzenumu upju lēni tekošos posmos, vecupēs ar bagātīgu ūdensaugu veģetāciju. Ekoloģiski toleranta suga. Populāra suga makšķerēšanā, nozīmīgs rūpnieciskās un amatierzvejas objekts. Līņi pamatā barojas ar zoobentosa organismiem. Latvijā šīs sugas īpatņi spēj sasniegt 14 gadu vecumu un to svars mēdz pārsniegt 3 kg.

One of the most common freshwater fish species in Latvia and Lithuania. It resides in slow-flowing or stagnant waters - ponds, slow-flowing sections of plain rivers, in oxbows with rich aquatic vegetation. It is ecologically tolerant species, popular species in angling, an important object of industrial and amateur fishing. Tenches mainly feed on zoobenthos organisms. In Latvia specimens of this species are able to reach the age of 14 years and their weight tends to exceed 3 kg.

Viena iš labiausiai paplitusių gėlavandenių žuvų rūšių Latvijos bei Lietuvos vandens telkiniuose. Gyvena lėtai tekančiuose ar nepratekamuose vandenyse - ežeruose, tvenkiniuose, lėtai tekančiose lygumų upėse, senvagėse su turtinga vandens augmenija. Tai ekologiškai tolerantiškos rūšys, žvejojboje populiarūs rūšis, svarbus pramoninės ir mėgėjų žvejojbos objektas. Lynai daugiausia maitinasi zoobentoso organizmais. Šios rūšies egzemplioriai gali išgyventi 14 metų amžių, o jų svoris gali viršyti 3 kg; didžiausi individai - pasiekia 7-8 kg svorį.

Sunbleak

Ausleja

Saulažuvė

Leucaspis delineatus

Latvijas saldūdeņos bieži izplatīta, izmēros neliela (garums 6 -12 cm) zivju suga. Auslejām ir raksturīgas lielas, sudrabainas zvīņas, kuras pie ādas piestiprinātas ļoti vaļīgi. Paņemot zivi rokās, zvīņas uzreiz atdalās. Auslejas zvīņas izmanto, lai ražotu īpašu esenci (*Essence d'Orient*), ar kuru noklāj mākslīgās pērles.

Suga apdzīvo lēni tekošos vai stāvošos ūdeņus – dīķus un ezerus, līdzenumu upju lēni tekošos posmus. Parasti uzturas lielos baros, ūdens virsējās slāņos. Lielā daudzumā savairojas dīķsaimniecībās. Tiek neapzināti izplatīta pārvadājot dīķsaimniecībās audzētas dzīvas zivis. Pamatā barojas ar zooplanktonu un ūdenī iekritušiem kukaiņiem. Makšķernieki mēdz izmantot kā ēsmas zivtiņu zandartu un asaru ķeršanai, nereti pārvedot no vienas ūdenstilpes otrā, tā mākslīgi izplatot to.

A small (length 6 -12 cm) fish species, which is common in Latvian and Lithuanian freshwaters. Large, silvery scales, which are attached to the skin very loosely, are characteristic to sunbleaks. When you take the fish in your hands, the scales separate immediately. Sunbleaks' scales are used to produce a special essence (*Essence d'Orient*) that covers artificial pearls.

The species inhabits slow-flowing or stagnant waters - ponds and lakes, slow-flowing sections of plain rivers. It usually lives in large flocks, in the upper layers of the water. Reproduces in large numbers in pond farms. It is unintentionally spread during the transport of live fish raised in ponds. It feeds mainly on zooplankton and insects, which have fallen into the water. Anglers tend to use sunbleaks to catch pike perch and perch, often moving them from one water body to another, thus artificially spreading it.

Maža (6 -12 cm ilgio) žuvų rūšis, paplitusi tiek Latvijos, tiek ir Lietuvos gėluose vandenyse. Saulažuvėms būdingi palyginti dideli, sidabriai žvynai, kurie silpnai laikosi odoje. Žuvį paėmus į rankas,

žvynai greitai atsiskiria. Saulažuvių žvynai naudojami gaminant specialią esenciją (Essence d'Orient), kuria dažomi dirbtiniai perlai.

Rūšis gyvena lėtai tekančiuose ar stovinčiuose vandenyse - tvenkiniuose ir ežeruose, lėtai tekančiose lygumų upių atkarpose. Paprastai gyvena dideliais pulkais, paviršiniame vandens sluoksnyje. Neretai išplinta vandens telkinių įžuvinimo metu, kai kartu su tvenkiniuose išauginta įžuvinimo medžiaga atvežama ir paleidžiama saulažuvė. Daugiausiai maitinasi zooplanktonu ir į vandenį įkritusiai vabzdžiais. Žvejai linkę naudoti saulažuves lydekų ešerių žvejybai, taip dažnai platindami jas iš vieno vandens telkinio į kitą.

Pond loach

Pikste

Vijūnas

Misgurnus fossilis

Latvijas saldūdeņos bieži izplatīta, bet samērā grūti konstatējama zivju suga. Uzturas lēni tekošos vai stāvošos ūdeņos – dīķos, ezeros līdzenumu upju lēni tekošos posmos dūņainās vietās. Var būt sastopama arī antropogēni veidotās ūdenstilpēs. Pīkste barojās pamatā ar zoobentosa organismiem. Suga Latvijā mēdz sasniegt pat 22 gadu vecumu. Lai gan Latvijā šī suga ir samērā bieži sastopama, Eiropā kopumā tā ir apdraudēta un tādēļ iekļauta ES Direktīvā par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 92/43EEK.

This species is common in Latvian freshwaters, however it is quite hard to detect it. It resides in slow-flowing or stagnant waters - ponds and lakes, slow-flowing sections of plain rivers in muddy places. It may occur also in anthropogenically built water bodies. Pond loach mainly feeds zoobenthos organisms. This species can reach the age of 22 years in Latvia. Thou this species is quite common in Latvia, in Europe in general it is endangered and thus included in Council Directive on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora 92/43/EEC.

Ši rūšis yra paplitusi Latvijos gėluose vandenyse, tačiau ją sunku aptikti. Lietuvoje rūšis reta, įrašyta į Lietuvos raudonąją knygą. Gyvena lėtai tekančiuose ar stovinčiuose vandenyse - tvenkiniuose ir ežeruose, lėtai tekančiose lygumų upių uždumblėjusiuose užutekiuose. Gali įsiveisti ir dirbtiniuose vandens telkiniuose. Vijūnas daugiausia maitinasi zoobentoso organizmais. Latvijoje ši rūšis gali pasiekti 22 metų amžių. Nors ši rūšis yra gana paplitusi Latvijoje, Europoje ji sparčiai nyksta, todėl yra įtraukta į Europos Tarybos direktyvą dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 92/43/EEB.

Amur sleeper

Rotans

Rotanas, Nuodėgulinis grundalas

Percottus glenii

Sugas dabiskās izplatības areāls ir ZA Ķīna, Ziemeļkoreja un Krievijas Tālie Austrumi. Suga Latvijā introducēta 1970. gados, mūsdienās atzīta par invazīvu. Rotans sastopams galvenokārt dīķos, ezeros,

attekās un lēni tekošās upēs. Spēj izdzīvot ūdenstilpēs ar zemu skābekļa saturu ūdenī, kā arī vasarā izžūstošās un ziemas periodā līdz gultnei aizsalstošās ūdenstilpēs. Rotans ir plēsīga zivju suga, tās barībā konstatēti posmkāji, kukaiņi dažādās attīstības stadijās, moluski zivis un abinieku kāpuri. Rotana savairošanās izraisa būtiskas izmaiņas ūdenstilpju bioloģiskajā daudzveidībā, tas konkurē ar vietējām zivju sugām par barību un dzīvotnēm.

The natural range of the species is NE China, North Korea and the Far East of Russia. The species was introduced to Latvia in the 1970s, nowadays it is recognized as invasive. Amur sleeper is found mainly in ponds, lakes, distributaries of rivers and slow-flowing rivers. It is able to survive in water bodies with low oxygen content, as well as in water bodies that completely dry in summer and freeze to the bottom during the winter. Amur sleeper is a predatory fish species, its feed includes arthropods, insects at various stages of development, molluscs, fish and amphibian larvae. The reproduction of amur sleeper causes significant changes in the biodiversity of water bodies, it competes with native fish species for food and habitats.

Natūralus rūšies diapazonas yra šiaurės rytų Kinija, Šiaurės Korėja ir Tolimieji Rytai Rusijoje. Ši rūšis buvo atvežta į Latviją 1970-aisiais, šiandien ji pripažįstama invazine. Lietuvoje rotanas pirmą kartą sugautas Vilniaus apylinkėse praėjusio amžiaus devintajame dešimtmetyje. Rotanas aptinkamas kūdrosė, tvenkiniuose, ežeruose, upių ir lėtai tekančių upių žiotyse. Gali išgyventi vandens telkiniuose, kuriuose yra mažas deguonies kiekis, taip pat vandens telkiniuose, kurie vasarą visiškai išdžiūsta ir/ar žiemą užšąla iki dugno. Rotanas yra plėšri žuvis, kurios racionas apima nariuotakojus, įvairių vystymosi stadijų vabzdžius, moliuskus, žuvis ir varliagyvių lervas. Rotanas sukelia reikšmingus vandens telkinių biologinės įvairovės pokyčius, konkuruoja su vietinėmis žuvų rūšimis dėl mitybinės bazės ir buveinių.

Papildus informācija:

*Pāvaldības plāna izstrādes vadītājs
Dr. biol. Uldis Valainis
tālr.: 26113065
e-pasts: uldis.valainis@biology.lv*